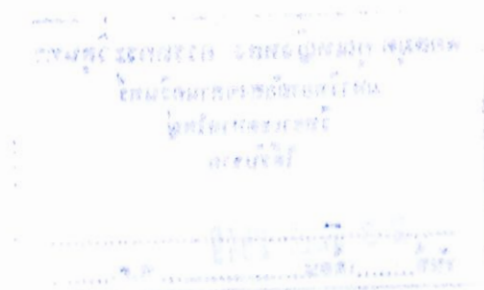




(1)

พฤติกรรมค่าใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน
: กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาสตูล
**Expenditure Behaviors of Members of the People Bank
: A Case Study of Government Saving Bank,
Satun Branch**

รัชมรรณ แสงรัตน์
Ratchawan Sangrat



สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
**Master of Science Minor Thesis in Agribusiness
Prince of Songkla University**

2549

6

เลขหมู่	HG1046.T53S37 T63 2549 0.3
Bib Key	250 178
	4 ก.ค. 2549

ชื่อสารนิพนธ์ พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน
 : กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาสตูล
ผู้เขียน นางรัชวรรณ แสงรัตน์
สาขาวิชา ธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ


.....

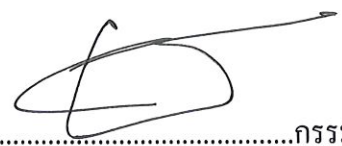
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล)


.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล)


.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุธัญญา ทองรักษ์)


.....กรรมการ

(อาจารย์ ไชยยะ คงมณี)

ชื่อสารนิพนธ์	พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน
	: กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาสตูล
ผู้เขียน	นางรัชวรรณ แสงรัตน์
สาขาวิชา	ธุรกิจเกษตร
ปีการศึกษา	2548

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน พฤติกรรมการใช้จ่าย เปรียบเทียบการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน กลุ่มที่ค้ำชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ ตลอดจนปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้ำชำระ โดยการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกธนาคารประชาชน ธนาคารออมสินสาขาสตูล จำนวน 200 รายจำแนกเป็นกลุ่มที่ค้ำชำระ 44 ราย และกลุ่มที่ชำระปกติ 156 ราย รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล ด้วยแบบสอบถามเชิงโครงสร้าง และใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้ผลการศึกษาโดยสังเขป ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกธนาคารประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่เป็นพนักงานชั่วคราว สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกซึ่งอยู่ในวัยกำลังศึกษา ด้านอาชีพหลักของสมาชิก คือ อาชีพค้าขาย อาชีพเสริม คือ การเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา และทำประมง ส่วนอาชีพของคู่สมรส ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างหรือบริการ โดยกลุ่มที่ค้ำชำระมีรายได้ครัวเรือนน้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ สำหรับทรัพย์สินของสมาชิก ส่วนใหญ่มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ทรัพย์สินอื่น ๆ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์ โทรศัพท์มือถือ และเครื่องประดับทองรูปพรรณ

ด้านหนี้สินของสมาชิก (ไม่รวมหนี้ธนาคารประชาชน) พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้ทั้งนี้ในระบบ ซึ่งได้แก่ บริษัทเอกชนที่ให้บริการเงินกู้ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์ และหนี้นอกระบบ ได้แก่ พ่อค้านายทุน ในส่วนประเภทบริการของธนาคารออมสิน พบว่าสมาชิกทั้งหมดใช้บริการด้านเงินฝาก แต่มีส่วนน้อยที่ให้บริการด้านสินเชื่อ สำหรับการกู้เงินธนาคารประชาชนของสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่กู้เงิน เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน รองลงมาคือเพื่ออุปโภคบริโภค และลงทุนในกิจการเดิม

พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิก พบว่ารายจ่ายเพื่อการลงทุนในกิจการเดิม รายจ่ายเพื่อชำระหนี้ในระบบของสมาชิกกลุ่มที่ค้ำชำระมีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ กล่าวคือกลุ่มที่ค้ำชำระมีค่าเฉลี่ยรายจ่ายดังกล่าวเท่ากับ

2,449.55 บาท และ 2,027.28 บาทต่อเดือน ในขณะที่กลุ่มที่ชำระปกติมีจำนวน 1,210.84 และ 322.20 บาทต่อเดือน และรายจ่ายเพื่อเหตุจำเป็นของกลุ่มที่ค้างชำระมีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ กล่าวคือกลุ่มที่ค้างชำระมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,216.81 บาทต่อเดือนในขณะที่กลุ่มที่ชำระปกติมีจำนวน 1,629.33 บาทต่อเดือน

สำหรับค่าเฉลี่ยรายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค รายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย และการฝากออมของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ซึ่งแหล่งในการฝากออม ส่วนใหญ่สมาชิกฝากออมไว้ที่ธนาคารออมสิน

ปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิก พบว่าสมาชิกที่ค้างชำระส่วนใหญ่มีปัญหาเนื่องจากมีรายได้น้อยลง รองลงมา คือ สมาชิกมีหนี้หลายแหล่ง

Minor Thesis Title	Expenditure Behaviors of Members of the People Bank : A Case Study of Government Saving Bank, Satun Branch
Author	Mrs. Ratchawan Sangrat
Major Program	Agribusiness
Academic Year	2005

Abstract

The purpose of the research was to study the economic and social behaviour of the members of a People's Bank, especially their behavior regarding expenses, comparing an NPL group with a PL group, including causes of NPL problems. The sample of 200 was drawn by random selection from the members of the Thai Government Savings Bank in Satun, and included 44 people in the NPL (Non-Performing Loan) group and 156 people in the PL (Performing Loan) group. Data were collected by interview and a questionnaire. The results were as follows:

Most members of the Bank for People were female and married and Satun residents. The family members were mostly father, mother and student children. The major occupation was trading and the minor occupation was in agriculture, such as a rubber plantation, or fishing. The spouse's main occupation was as an employee or in a service trade. The NPL group had a lower family income than the PL group. Most members had their own residence, and other assets included electric appliances, motorcycle, hand phone and gold jewelry.

Members' liabilities (excluding liabilities from the Bank for People) included both internal system liabilities such as from private loan companies, village funds, and commercial banks, and external capitalist system liabilities. The Thai Government Saving Bank has savings services for all members but fewer services for credit. When the members required credit, we found that the major credit was required for circulating capital and minor credit was for consuming expenses and investment for existing business purposes.

Expense behavior of the members was expenses for existing business investment and external system liabilities. The NPL group had higher average expenses than the PL group members. At statistical means of $\alpha = 0.01$, the NPL group had average expenses equal to

2,449.55 Baht and 2,027.28 Baht per month while the PL group has only 1,210.84 and 322.20 Baht per month. Necessary expenses of the NPL group were higher on average than the PL group. At a statistical means of $\alpha = 0.05$ the NPL group averaged 2,216.81 Baht per month while the PL group had only 1,629.33 Baht per month.

For consuming expenses or unnecessary expenses and savings the NPL group was not different from the PL group at statistical means of $\alpha = 0.05$. They preferred to have a savings account at the Thai Government Saving Bank for their savings.

The major problem leading to NPLs came from low income, and additional minor causes were because of many liabilities from various sources.

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน: กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาสตูล สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นเพราะความกรุณาใส่ใจดูแล และให้คำแนะนำปรึกษาในกระบวนการวิจัยอย่างสม่ำเสมอของ รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ โดยเริ่มตั้งแต่การเขียน โครงร่างสารนิพนธ์ การวิเคราะห์ข้อมูล จนกระทั่งขั้นสุดท้าย คือ การเขียนสารนิพนธ์อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ทั้งใคร่ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุธัญญา ทองรักษ์ และอาจารย์ ไชยยะ คงมณี กรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาชี้แนะสิ่งที่ประโชยน์ต่อผู้วิจัย ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากคณาจารย์ทั้ง 3 ท่านแล้ว การวิจัยครั้งนี้จะประสบผลสำเร็จลุล่วงไม่ได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ และเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล รวมทั้งข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากสมาชิกธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาสตูลทุกท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้วยดีเป็นอย่างสูง

สำหรับบุคคลที่สำคัญยิ่งและจะขาดเสียมิได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญมาโดยตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา จนกระทั่งงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยจึงขอมอบคุณค่าของสารนิพนธ์ ฉบับนี้แก่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว

ธวัชรธร แสงรัตน์

เมษายน 2549

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ปัญหาและความสำคัญของงานวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสาร	4
2.1 โครงสร้างรายได้ของประชาชน	4
2.2 ภาวะหนี้สินของครัวเรือนไทย	5
2.3 ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้ค้างชำระ	8
2.4 ทักษะหนี้ของสมาชิกธนาคารประชาชนก่อนนโยบายธนาคารประชาชน	11
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	17
3.1 ข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล	17
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	18
บทที่ 4 ผลการวิจัย	22
4.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน	22
4.2 พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน	36
4.3 ปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน	38
4.4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ระหว่าง สมาชิกธนาคารประชาชนกลุ่มที่ค้างชำระกับกลุ่มที่ชำระปกติ	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	40
5.1 สรุปผลการวิจัย	40
5.2 ข้อเสนอแนะ	43
5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย	44
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	47
ภาคผนวกที่ 1 แบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิก	
ธนาคารประชาชน: กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาสตูล	48
ภาคผนวกที่ 2 โครงการธนาคารประชาชน	52
ประวัติผู้เขียน	59

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ ปี 2536 2541 และ 2546	5
ตารางที่ 2.2 หนี้สินเพื่อการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค ปี 2536 2541 และ 2546	8
ตารางที่ 2.3 หนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือน ของธนาคารประชาชนประจำเดือน ธันวาคม 2545 และ 2546	9
ตารางที่ 2.4 รายจ่ายของครัวเรือน ปี 2547 จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย	14
ตารางที่ 2.5 การนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพไปใช้	15
ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน	23
ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของสมาชิกธนาคารประชาชน	27
ตารางที่ 4.3 ทรัพย์สินของสมาชิกธนาคารประชาชน	30
ตารางที่ 4.4 โครงสร้างหนี้สินของสมาชิกธนาคารประชาชน	32
ตารางที่ 4.5 การฝากออมของสมาชิกธนาคารประชาชน	35
ตารางที่ 4.6 พฤติกรรมการใช้จ่ายสมาชิกธนาคารประชาชน	37
ตารางที่ 4.7 ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระของธนาคารประชาชน	38
ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ระหว่าง สมาชิกธนาคารกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ	39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ปัญหาและความสำคัญของงานวิจัย

นับตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจใน ปี 2540 เป็นต้นมานั้น รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับนโยบายการคลังในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ดังกล่าวโดยเน้นการลงทุน และการบริโภคของประชาชนในประเทศ โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับระดับท้องถิ่น โดยเชื่อว่าถ้าคนในชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีการจับจ่ายแล้ว เศรษฐกิจโดยรวมก็จะเคลื่อนตามด้วย ดังนั้นรัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่เรียกว่า **นโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า (Grass Root)** ซึ่งภายใต้้นโยบายนี้ประกอบด้วยหลาย ๆ โครงการ คือ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ของเกษตรกร โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และโครงการธนาคารประชาชน

ตามนโยบายดังกล่าว ธนาคารออมสินได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินการ “โครงการธนาคารประชาชน” โดยเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2544 วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างทางเลือกความช่วยเหลือด้านเงินกู้ และลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ สำหรับผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายย่อย ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการสร้างงานและสร้างรายได้ด้วยตนเอง

หลักการดำเนินการโครงการธนาคารประชาชนที่สำคัญ คือ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของธนาคารออมสินที่จะเป็น “ธนาคารในดวงใจของประชาชน” และเพื่อสร้างพื้นฐานความมั่นคงที่ยั่งยืนแก่ผู้ประกอบการรายย่อย ด้วยการให้บริการที่สมบูรณ์ด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ส่งเสริมการออมทรัพย์ ให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ และการสนับสนุนเงินทุน เพื่อการประกอบอาชีพ โดยการใช้บุคคลค้ำประกัน

ธนาคารออมสินได้ให้เงินกู้แก่ประชาชน และผู้ประกอบการรายย่อย นับตั้งแต่เริ่มโครงการ (25 มิถุนายน 2544) จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2546 จำนวน 740,718 ราย เป็นเงิน 15,150.52 ล้านบาท เฉลี่ยรายละ 20,000 บาท โดยการดำเนินงานในช่วงปี 2546 มีจำนวนสมาชิกโครงการเพิ่มขึ้นสุทธิทั้งสิ้น 61,076 ราย หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.78 จากปี 2545 ในส่วนหนี้ค้างชำระ ของธนาคารมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2546 มีสมาชิกที่ค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปจำนวน 35,114 ราย คิดเป็นยอดหนี้ค้างชำระ จำนวน 447.16 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2545 จำนวน 232.79 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นมากกว่า 1 เท่าตัว ทำให้สัดส่วนหนี้ค้างชำระต่อสินเชื่อบริการ

เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.10 เป็นร้อยละ 3.06 ของสินเชื่อรวม เนื่องจากปัญหาในการปล่อยสินเชื่อในช่วงปีแรก ที่สมาชิกยังไม่เข้าใจหลักเกณฑ์เงื่อนไขของโครงการ ประกอบกับการเร่งปล่อยสินเชื่อในปีแรก ทำให้มีจำนวนผู้กู้ที่มีหลักแหล่งการประกอบอาชีพไม่แน่นอน ผู้ขอู้ที่ไม่รู้จักกันมาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำให้ขาดความรับผิดชอบร่วมกัน ประกอบกับธนาคารมีปัญหาในการติดตามเร่งรัดหนี้จากผู้กู้ที่เป็นลูกค้า (ธนาคารออมสิน, 2547)

ในส่วน of ธนาคารออมสินสาขาสตุล มีสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนเป็นผู้กู้จำนวน 1,503 ราย จำนวนเงินกู้ 18 ล้านบาท เฉลี่ยรายละ 11,976 บาท โดยทั้งหมดเป็นผู้กู้รายย่อยที่ใช้บุคคลค้ำประกัน ทำให้เกิดความเสี่ยเป็นอย่างมากสำหรับธนาคารในการเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan: NPL) จำนวนผู้กู้ที่มีจำนวนมาก และพื้นที่อยู่ห่างไกลจากธนาคารออมสินสาขาสตุล ทำให้เกิดความยากลำบากในการควบคุม การติดตามหนี้ การดูแล และการเยี่ยมเยียนลูกค้าไม่สามารถทำได้ยั้งถึง

จากรายงาน ณ วันที่ 31 มกราคม 2548 ของธนาคารออมสินสาขาสตุล มีอัตราส่วนหนี้ค้างชำระ เกิน 3 เดือนขึ้นไปต่อยอดเงินกู้ธนาคารประชาชนคงเหลือทั้งสิ้น ประมาณร้อยละ 7.53 โดยยอดเงินกู้คงเหลือธนาคารประชาชน เป็นเงิน 10.88 ล้านบาท และมีหนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป เป็นจำนวน 771,971.92 บาท เมื่อมองย้อนกลับไ้โดยนำอัตราส่วนหนี้ค้างชำระดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับข้อมูลหนี้ค้างชำระของทุก ๆ เดือน พบว่าอัตราส่วนหนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป ธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาสตุล เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากยังไม่การควบคุมดูแลสมาชิกธนาคารประชาชน ในส่วนของพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกอย่างใกล้ชิด และเหมาะสม (ธนาคารออมสินสาขาสตุล, 2548)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชนทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ค้างชำระหนี้ และกลุ่มที่ชำระหนี้ปกติ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และพฤติกรรมการใช้จ่ายประเภทใดที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้มากที่สุด รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของลูกค้าทั้ง 2 กลุ่ม ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุของการเกิดหนี้ค้างชำระ ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารออมสิน ในการนำไปกำหนดกลยุทธ์การให้สินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการควบคุมการเกิดหนี้ค้างชำระของธนาคารต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของลูกค้าธนาคารประชาชน ธนาคารออมสิน สาขาสตุล

2) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน ธนาคารออมสิน สาขาสตูล

3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การใช้จ่ายแต่ละประเภทของสมาชิกธนาคารประชาชน ทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ

4) เพื่อศึกษาถึงปัญหา และสาเหตุหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1) พื้นที่ทำการวิจัย คือ พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองสตูล อำเภอควนโดน และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นอำเภอภายใต้การดูแลของธนาคารออมสินสาขาสตูล

2) กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มสมาชิกธนาคารประชาชนที่ได้รับเงินกู้แล้วของธนาคารออมสินสาขาสตูล โดยการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างสมาชิกธนาคารประชาชนที่ค้างชำระ และกลุ่มตัวอย่างสมาชิกธนาคารประชาชนที่ชำระปกติ

3) ประเด็นที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน ที่มีผลทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ศึกษา คือ พฤติกรรมการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค (เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เป็นต้น) การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในกิจการเดิม (เช่น ซื้อสินค้าเข้าร้าน ค่าเช่าร้าน เป็นต้น) การใช้จ่ายเพื่อการชำระหนี้ในระบบ (เช่น ชำระหนี้ผ่อนค่านายทุน เพื่อนบ้าน เป็นต้น) การใช้จ่ายเพื่อเหตุจำเป็น (เช่น การศึกษาบุตร ค่ารักษาพยาบาล ค่าชำระเงินกู้สถาบันการเงินอื่น เป็นต้น) การใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย (เช่น ค่าบริการโทรศัพท์มือถือ ค่าผ่อนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น) และการใช้จ่ายเพื่อการฝากออม รวมถึงศึกษาปัญหาและสาเหตุหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน

4) เก็บข้อมูลปฐมภูมิ ในช่วงเดือนธันวาคม 2548

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน: กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาสตูล น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ในการให้สินเชื่อของธนาคารออมสิน ทำให้การตัดสินใจอนุมัติสินเชื่อเป็นไปอย่างมีเหตุผล และรอบคอบมากขึ้น และสามารถควบคุมการเกิดหนี้ค้างชำระของธนาคารได้อีกทางหนึ่งด้วย

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสาร

การตรวจสอบเอกสารในบทนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวม และเรียบเรียงบทความ งานวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว เพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา โดยจำแนกการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้

2.1 โครงสร้างรายได้ของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) ได้รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547 ในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ พบว่าครัวเรือนในกรุงเทพฯ และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีรายได้โดยเฉลี่ยเดือนละ 28,135 บาทต่อครัวเรือน หรือ 8,820 บาทต่อคน โดยเป็นรายได้ประจำร้อยละ 99.60 ซึ่งประกอบด้วยรายได้ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน รายได้ส่วนใหญ่มาจากค่าจ้างและเงินเดือนร้อยละ 60.20 รองลงมาเป็นกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรร้อยละ 17.40 และรายได้จากเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือร้อยละ 7.00 (รวมเงินสงเคราะห์ บำเหน็จ บำนาญ และเงินชดเชยจากการออกจากงาน) สำหรับรายได้จากกำไรจากการทำการเกษตรมีสัดส่วนน้อยมากเพียงร้อยละ 0.50 เท่านั้น ส่วนรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินคิดเป็นร้อยละ 12.90 ของรายได้ทั้งหมด

เมื่อพิจารณารายได้ของครัวเรือน ตามกลุ่มสถานะทางเศรษฐกิจสังคม (กำหนดตามอาชีพและสถานภาพการทำงานของผู้มีรายได้สูงสุดในครัวเรือน) พบว่าครัวเรือนลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหารมีรายได้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ เฉลี่ยเดือนละ 56,721 บาทต่อครัวเรือน หรือ 15,743 บาทต่อคน โดยเป็นรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนร้อยละ 80.00 ของรายได้ทั้งสิ้น รองลงมาเป็นครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร เฉลี่ยเดือนละ 25,570 บาทต่อครัวเรือน หรือ 7,248 บาทต่อคน และครัวเรือนผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ เฉลี่ยเดือนละ 23,956 บาทต่อครัวเรือน หรือ 10,100 บาทต่อคน สำหรับครัวเรือนกลุ่มอื่น ๆ นั้น มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ระหว่างเดือนละ 15,000-22,000 บาท ยกเว้นครัวเรือนคนงานทั่วไป และครัวเรือนคนงานเกษตรที่รายได้ต่ำเช่นเดียวกัน เฉลี่ยเพียงเดือนละ 10,569 และ 10,551 บาทต่อครัวเรือนตามลำดับ โดยเป็นรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนคิดเป็นร้อยละ 75.00 - 80.00 ของรายได้ทั้งสิ้น

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546) ได้ศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนเกษตรในรอบ 10 ปี (ปี 2536 - 2546) พบว่ารายได้ของครัวเรือนเกษตรประกอบด้วยรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร และรายได้จากแหล่งอื่น โดยแหล่งที่มาของรายได้ของครัวเรือนเกษตรมี

รูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ จากเดิมในอดีตปี 2536 ครั้วเรือนเกษตรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.00) พึ่งพิงรายได้จากการเกษตรเพียงอย่างเดียว แต่ปัจจุบันลดลงเหลือร้อยละ 20.70 โดย ครั้วเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.30 มีรายได้จากการเกษตร และจากแหล่งอื่น อย่างไรก็ตาม รายได้ลักษณะนี้ส่วนใหญ่ก็ยังคงมาจากการเกษตร (ตารางที่ 2.1) นอกจากนี้รายได้จากผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือ ครั้วเรือนเกษตรที่มีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร 20,001-100,000 บาท มีสัดส่วนเพิ่มจากร้อยละ 29.20 ในปี 2536 เป็นร้อยละ 51.20 ในปี 2546

ตารางที่ 2.1 ร้อยละของครั้วเรือนเกษตร จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ ปี 2536 2541 และ 2546

แหล่งที่มาของรายได้	2536	2541	2546
จากการเกษตรอย่างเดียว	46.00	39.70	20.70
จากการเกษตรและจากแหล่งอื่น	54.00	60.30	79.30
- ส่วนใหญ่จากการเกษตร	29.00	31.60	40.40
- ส่วนใหญ่จากการรับจ้างทำการเกษตร	2.70	3.80	4.00
- ส่วนใหญ่จากแหล่งอื่น	16.00	20.90	22.10
- จากการเกษตรและแหล่งอื่นพอ ๆ กัน	6.30	4.00	12.80

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546

2.2 ภาวะหนี้สินของครั้วเรือนไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) ได้รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครั้วเรือน พ.ศ. 2547 ในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ พบว่าหนี้สินของครั้วเรือนในกรุงเทพฯ และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีหนี้สินโดยเฉลี่ย 155,622 บาทต่อครั้วเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 78.30 ก่อหนี้เพื่อการใช้จ่ายในครั้วเรือน โดยในจำนวนนี้เป็นหนี้สินจากการซื้อหรือเช่าซื้อบ้านและที่ดินมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.00 และเพื่อใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคร้อยละ 24.30 นอกจากนั้นพบว่ายังมีหนี้ที่กู้มาเพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรอีก ร้อยละ 17.80 ที่เหลือเป็นหนี้เพื่อการเกษตรร้อยละ 0.90 และหนี้อื่น ๆ เมื่อพิจารณาตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครั้วเรือน พบว่ากลุ่มอาชีพใดที่มีรายได้สูงก็จะมีหนี้สูงเช่นกัน กล่าวคือ ครั้วเรือนของลูกจ้าง เช่น ลูกจ้างของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพเช่น

หมอ วิศวกร รวมทั้งนักวิชาการ และนักบริหาร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุด มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุดถึง 300,896 บาท หรือมากเป็น 12 เท่าของครัวเรือนคนงานเกษตรที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่ำสุด 25,011 บาทต่อครัวเรือน

สำหรับครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร และครัวเรือนผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ มีหนี้สินเฉลี่ย 198,009 บาท และ 128,638 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับ โดยหนี้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร ก่อหนี้เพื่อซื้อหรือเช่าซื้อบ้าน และที่ดินมากที่สุดร้อยละ 70.65 ขณะที่ครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร และครัวเรือนผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ก่อหนี้เพื่อการซื้อหรือเช่าซื้อบ้านและที่ดินร้อยละ 42.90 และร้อยละ 27.20 และเพื่อใช้ในการทำธุรกิจร้อยละ 37.10 และ 27.30 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนคนงานเกษตรที่มีหนี้สินน้อยที่สุดนั้น หนี้เกือบทั้งหมดร้อยละ 89.40 ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค

ธนวรรณ พลวิชัย (2548) ได้เขียนบทความเรื่อง “หนี้ครัวเรือน นำห้วงเพียงใด” พบว่าสถานการณ์หนี้ครัวเรือนของไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภาระหนี้ของครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้นจาก 31,387 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็น 3.80 เท่าของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนในปี 2537 มาเป็นยอดหนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 82,485 บาท คิดเป็น 6.01 เท่าของรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนในปี 2545 และ ปี 2547 ครัวเรือนไทยมีหนี้เฉลี่ย 103,940 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็น 7.11 เท่าของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน ลักษณะการกู้ยืมเป็นการกู้ยืมเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน 67,189 บาท ซึ่งเกิดจากการซื้อหรือเช่าบ้านและที่ดินร้อยละ 37.10 และใช้จ่ายบริโภคร้อยละ 27.60 นอกจากนี้เป็นหนี้ที่กู้มาเพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่เกษตรจำนวน 17,262 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.60 และกู้มาเพื่อใช้ในการเกษตร 16,656 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.00 ที่เหลือเป็นหนี้อื่น ๆ เช่น หนี้จากการค้าประกันบุคคลอื่น ค่าปรับ หรือชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น

ปัจจุบันสถานการณ์หนี้ครัวเรือนของไทย ยังไม่น่าเป็นห่วงมาก เนื่องจากหนี้สินของครัวเรือนไทยที่เพิ่มสูงขึ้นสอดคล้องกับรายได้ของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับรัฐบาลเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากขึ้น นอกจากนั้นพฤติกรรมการก่อหนี้ของครัวเรือนส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้สัดส่วนของหนี้ต่อรายได้สูงขึ้น เป็นการก่อหนี้เพื่อซื้อสินทรัพย์คงทน เพื่ออยู่อาศัย การลงทุนธุรกิจ และการเกษตร ประเมินได้ว่าการก่อหนี้ครัวเรือนไทยส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ที่จะให้เกิดรายได้ในอนาคต เพื่อนำมาชำระหนี้คืนได้หรือเป็นการก่อหนี้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ผู้เขียนบทความยังได้เสนอแนะ ให้มีการติดตามสถานการณ์หนี้ครัวเรือนของประเทศอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยให้การกำหนดนโยบาย และดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิศาล โสภางค์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรในนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ กิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นการศึกษา

ภาวะหนี้สิน และปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินทั้งในระบบ และนอกระบบของครัวเรือนเกษตรกรใน นิคมสร้างตนเองภาคใต้ ถึงอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าไคสแควร์ (χ^2) ค่าร้อยละ และสัดส่วน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีสัดส่วนการออมเงินน้อย และลักษณะการออมเป็นการฝากเงินไว้กับธนาคาร หากเกษตรกรประสบปัญหาหารายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เกษตรกรมักจะแก้ปัญหาหาเงินด้วยการเล่นแชร์ ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ และกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ โดยแหล่งเงินกู้นอกระบบที่สำคัญ คือ การกู้ยืมเงินจากนายทุน การเล่นแชร์ในหมู่บ้าน กู้ยืมเงินจากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ส่วนแหล่งเงินกู้ในระบบที่สำคัญ คือ การกู้ยืมเงินจากนิคมสร้างตนเองภาคใต้ ธ.ก.ส. กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งวัตถุประสงค์การกู้ส่วนใหญ่เป็นการกู้เพื่อใช้จ่ายภายในครัวเรือน ลงทุนทางการเกษตร ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน และใช้เป็นค่ารักษาพยาบาล เกษตรกรที่มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ มีวิธีการชำระคินดอกเบี้ยเงินกู้ด้วยการชำระเป็นรายวัน รายเดือน และรายปี นอกเหนือจากการชำระดอกเบี้ยด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เกษตรกรบางรายยังชำระดอกเบี้ยเงินกู้ ด้วยการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาเก็บเกี่ยวผลผลิตในพื้นที่ทำกินได้อีกด้วย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546) ได้รายงานการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2536 - 2546) พบว่าหนี้สินเพื่อการเกษตรมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทุกภาค คือ ปี 2546 ครัวเรือนมีหนี้สินเพื่อการเกษตร โดยเฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน 68,767 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2536 ร้อยละ 97.30 ภาคกลางมีหนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุด 132,569 บาท และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำที่สุด 44,749 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2536 ร้อยละ 111.20 ส่วนภาคเหนือเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 144.60 (ตารางที่ 2.2) แหล่งเงินกู้ของครัวเรือนเกษตรกรมีทั้งในระบบ เช่น ธนาคาร สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น และนอกระบบ เช่น พ่อค้าคนกลาง นายทุนเงินกู้ เป็นต้น ซึ่งในช่วง 5 ปี (ปี 2541 - 2546) แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90.00 ยังคงมาจากในระบบ โดยเฉพาะธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีสัดส่วนสูงสุด สำหรับมูลหนี้เพื่อการเกษตรทั่วประเทศมีจำนวน 223,875 ล้านบาท ในปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อยละ 45.50 ในจำนวนนี้เป็นเพิ่มขึ้นของหนี้ในระบบร้อยละ 46.00 และนอกระบบร้อยละ 40.80

ตารางที่ 2.2 หนี้สินเพื่อการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค ปี 2536 2541 และ 2546

หน่วย: ล้านบาท

ภาค	2536	2541	2546	อัตราการ เปลี่ยนแปลง 36/46 (%)
- ทั่วประเทศ	34,859	55,862	68,767	97.30
- กลาง	70,705	109,448	132,569	87.50
- เหนือ	30,327	52,912	74,192	144.60
- ตะวันออกเฉียงเหนือ	21,188	34,422	44,749	111.20
- ใต้	48,851	90,041	89,402	83.00

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546

กำธร ธรรมชาติ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะหนี้สินของชาวนาที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ในอำเภอสตึงพระ จังหวัดสงขลา” วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหนี้สินในปัจจุบันของชาวนาที่เป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส.ในพื้นที่วิจัย ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ค่าสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่าชาวนาส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดมีภาวะหนี้สินติดตัว และมีปริมาณสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ คือ มีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 74,122 บาท แหล่งเงินกู้มีทั้งในระบบและนอกระบบ โดยส่วนของแหล่งเงินกู้ในระบบที่นิยมมากที่สุด คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน ในส่วนเงินกู้นอกระบบนั้น ชาวนาส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงมากกว่ายืมจากญาติพี่น้อง ซึ่งเหตุผลที่ชาวนาเลือกกู้ยืมเงินนอกระบบ คือ ไม่มีขั้นตอนมาก รวมถึงไม่มีหลักประกันทางการเงินมากนัก วัตถุประสงค์การกู้ยืมส่วนใหญ่กู้เพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าเล่าเรียนบุตร ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลผลิตทั้งสิ้น ปัญหาในการประกอบอาชีพของชาวนา พบว่าปัญหาหลักมีน้ำไม่เพียงพอในบางปี และมากเป็นบางปี โรคแมลงชุกชุม ขาดแคลนเงินทุนในฤดูกาลใหม่ ค่าจ้างแรงงานราคาแพง ราคาผลผลิตตกต่ำ และพ่อค้ารับซื้อข้าวมีน้อยราย

2.3 ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้ค้ำชำระ

ทิปรัตน์ วัชรานุกร (2547) ได้เขียนบทความไว้ใน วารสารเศรษฐกิจและสังคม ประจำเดือน กรกฎาคม- สิงหาคม 2547 สรุปเกี่ยวกับหนี้ค้ำชำระของผู้กู้โครงการธนาคารประชาชน พบว่าแนวโน้มหนี้ค้ำชำระของธนาคารประชาชนมีแนวโน้มสูงขึ้น (ตารางที่ 2.3) เมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้ค้ำชำระเกิน 3 เดือนของปี 2545 และปี 2546 ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากปัญหาใน

การปล่อยสินเชื่อในช่วงปีแรก สมาชิกยังไม่เข้าใจหลักเกณฑ์เงื่อนไขของโครงการ ประกอบกับการเร่งปล่อยสินเชื่อของธนาคารในช่วงปีแรก ทำให้มีจำนวนผู้กู้ที่มีหลักแหล่งการประกอบอาชีพไม่แน่นอน ผู้ขอกู้ที่ไม่รู้จักกันมาอยู่กลุ่มเดียวกัน ทำให้ขาดความรับผิดชอบร่วมกัน ประกอบกับธนาคารมีปัญหาในการติดตามเร่งรัดหนี้จากผู้กู้ที่เป็นลูกค้า ซึ่งหลังจากที่ธนาคารได้ปรับปรุงระบบการติดตามหนี้ในปี 2546 ทำให้ปัญหานี้ค้างชำระค่อนข้างคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ผู้เขียนบทความยังได้อ้างการสำรวจสมาชิกธนาคารประชาชน 76 จังหวัด ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2547 พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 85.00 ขึ้นไป เป็นลูกค้าเดิมของธนาคารออมสิน และมีอายุการเป็นสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนมากกว่า 1 ปี ซึ่งธนาคารได้มีมาตรการเข้มงวดในการรับสมาชิกใหม่มากขึ้น เพื่อป้องกันความเสี่ยงในการติดตามสินเชื่อ

ตารางที่ 2.3 หนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือน ของธนาคารประชาชนประจำเดือน ธันวาคม 2545 และ 2546

การชำระหนี้	จำนวน		การเปลี่ยนแปลง
	ธันวาคม 2545	ธันวาคม 2546	2545-2546
1) จำนวนหนี้ค้างชำระ (ล้านบาท)	447.16	447.16	232.79
2) จำนวนสมาชิกที่ค้างชำระ (ราย)	35,114	35,114	66.24
3) สัดส่วนหนี้ค้างชำระ (%)			
- หนี้ค้างชำระต่อสินเชื่อคงเหลือ	7.77	7.77	3.97
- หนี้ค้างชำระต่อสินเชื่อรวม	3.06	3.06	0.96

ที่มา: ทีปรัตน์ วัชรานุกร, 2547

รัศมี สว่างผล (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนของเกษตรกรลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา” วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยา ที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนของเกษตรกรลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนปัญหาการส่งเงินคืนเงิน

ชำระหนี้ของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณ ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 23.50 ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีปัญหาในการชำระหนี้ คือ สภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำไปด้วย รองลงมา คือ ร้อยละ 18.60 มีปัญหานี้เนื่องจากระบบมากจนเกินไป ร้อยละ 15.50 ได้รับความเสียหายเนื่องจากภัยธรรมชาติ ร้อยละ 11.10 มีการกู้เงินมากเกินไปจึงส่งผลให้ชำระหนี้ไม่ทันตามกำหนด และอื่น ๆ ร้อยละ 13.30 ได้แก่ นำเงินไปใช้จ่ายในครอบครัว ซื้อรถยนต์ ผ่อนรถยนต์ และนำไปสร้างบ้าน ส่วนความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความสามารถในการชำระหนี้ พบว่า ขนาดเนื้อที่ถือครอง รายได้ทั้งหมดของครอบครัว และการออมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการชำระหนี้

ภัทรจิตร วาณิชภัทรกุล (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารสินเชื่อของธนาคารไทย ธนาคาร จำกัด(มหาชน) หลังจากการควบรวมกิจการ” วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักเกณฑ์การบริหารสินเชื่อของธนาคาร ว่ามีข้อบกพร่องหรือปัญหาที่จุดใดบ้างหลังจากการควบรวมกิจการระหว่างกัน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข และปรับปรุงการบริหารสินเชื่อของธนาคารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยค่าสถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการควบรวมกิจการธนาคารได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายสินเชื่อ โดยธนาคารเน้นการปล่อยสินเชื่อแก่ลูกค้าขนาดกลางและขนาดใหญ่ แทนการปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกค้ารายย่อย ทำให้ธนาคารต้องเตรียมความพร้อมทางด้านระบบเทคโนโลยี และความรู้ให้แก่พนักงาน ด้านการพิจารณาสินเชื่อธนาคารให้ความสำคัญกับหลักประกัน และสภาพเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น การอนุมัติสินเชื่อหลังจากควบรวมกิจการ ธนาคารได้กระจายอำนาจอนุมัติสินเชื่อ สำหรับหลักประกันเท่ากับวงเงินสินเชื่อ (เงินฝากเต็มวงเงิน) เพียงอย่างเดียวเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ของลูกค้า ส่วนการจัดชั้นหนี้และการตั้งสำรองธนาคารจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขหนี้มากกว่าการติดตามหนี้ ทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ธนาคารควรเน้นคุณภาพของหนี้ที่มีความเป็นไปได้ ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากกว่าที่พยายามให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด นอกจากนี้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยระบบคณะกรรมการทำให้เกิดความล่าช้า เนื่องจากจะต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณา และมีขั้นตอนที่ยืดยาวมากขึ้นด้วย ธนาคารจึงควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากกว่า การป้องกันความสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคาร เพื่อไม่ให้หนี้ที่ปรับปรุงนั้นกลับมาเป็นหนี้เสียอีกครั้งหนึ่ง

ถนัด ต้นสกุล (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “วิกฤตการณ์การเงินของประเทศไทย พ.ศ. 2540 และแนวทางการแก้ไขศึกษา กรณีของเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่สำคัญของการเกิดเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ในระบบธนาคารพาณิชย์ไทย ผลกระทบของเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อระบบธนาคารพาณิชย์ และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนศึกษาถึงแนวทางการแก้ไข ปัญหาเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าสถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดเงินสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ไทย คือ ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ถูกหนี้ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ กฎเกณฑ์ของทางการ ความผิดพลาดของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ ถูกหนี้บางส่วนฉกฉวยโอกาสเป็นเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เทียม อัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไปในช่วงปี 2540 ถึงกลางปี 2541 และความผิดพลาดในการบริหารประเทศของรัฐบาล เงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความสำคัญกับธนาคารพาณิชย์ และระบบเศรษฐกิจ คือ หากอยู่ในปริมาณที่สูงจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติ ส่งผลให้ภาคธุรกิจขาดแคลนเงินทุน หรือสภาพคล่อง ทำให้เกิดภาวะชะงักงันในระบบเศรษฐกิจไทย พร้อมเสนอแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม คือ กรณีเป็นเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เทียม ธนาคารพาณิชย์ควรเจรจาโดยตรงกับลูกหนี้อย่างใกล้ชิด และกรณีเป็นเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ธนาคารพาณิชย์ควรร่วมมือกับลูกหนี้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

2.4 ทศนคติของสมาชิกธนาคารประชาชนต่อนโยบายธนาคารประชาชน

ยุคนธร โลहनกุล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มธนาคารประชาชน: กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง” วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มธนาคารประชาชน ต่อธนาคารออมสินสาขาพัทลุง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้ ค่าไคสแควร์ (χ^2) ผลจากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาพัทลุง ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสมาชิกกลุ่มธนาคารประชาชน และมีความเห็นว่าผู้นำมีบทบาทต่อการดำเนินงานสมาชิกกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มมี 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าผู้นำสมาชิกกลุ่มธนาคารประชาชนธนาคารออมสินสาขาพัทลุง มีบทบาทต่อการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม ดังนั้นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เกิดจากปัจจัยการมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของธนาคารออมสิน

สาขาพัสดุ ได้เข้าไปสนับสนุนส่งเสริม และฝึกอบรมให้กับผู้นำสมาชิก สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจหลักการวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานธนาคารประชาชนมากยิ่งขึ้น

วรวิศ วรรณชาติ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชนที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชน: กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาสงขลา” วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชน ที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชน วิธีวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการทดสอบค่า t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชน ที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชน ตามตัวแปรอายุ และรายได้ ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชนที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชน ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเงินฝาก ด้านสินเชื่อ และด้านการพัฒนา พบว่าระดับความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชน ที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก ส่วนผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชน ที่มีต่อนโยบายธนาคารประชาชนตามตัวแปรอายุ พบว่าความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชน ที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็น เพราะสมาชิกธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาสงขลา ได้ให้ความสำคัญและสนใจโครงการธนาคาร ประชาชน ว่ารัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อสร้างทางเลือก และลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ นอกจากนี้ นโยบายโครงการธนาคารประชาชนได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานโดยธนาคารออมสิน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่มีภาพพจน์ของความมั่นคงน่าเชื่อถือ โดยมีรัฐบาลเป็นประกันและถูกค้ำเงินฝากส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุสรณ์ ธรรมใจ (2548) ได้เขียนบทความเรื่อง “ระวางเงินออม หนี้ครัวเรือน ค่าเดือนของพอล ครูกแมน” โดยกล่าวถึงเรื่องหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้บัตรเครดิตของคนไทย ซึ่งจากผลการสำรวจปี 2547 พบว่า ครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 14,963 บาทต่อครัวเรือน และมีการใช้จ่ายโดยเฉลี่ยกว่าร้อยละ 82.00 ของรายได้ สรุปได้ว่าครัวเรือนไทยโดยเฉลี่ยไม่ได้มีเงินออมมากนัก ครัวเรือนเกือบทุกกลุ่มมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ ยกเว้นครัวเรือนลูกจ้างที่ปฏิบัติงานวิชาชีพ และนักบริหารเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่า

การจัดการระบบการออมที่ดีจะทำให้คุณภาพระหว่างการออม และการลงทุนในประเทศ รวมทั้งการสร้างสวัสดิการที่ดี ให้กับแรงงาน และผู้ชราภาพในสังคมด้วยการออมแบบผูกพันระยะยาว หรือการออมเพื่อการเกษียณอายุ สามารถแบ่งได้ 3 ระบบ ดังนี้

ระบบที่ 1 การออมแบบบังคับ โดยลูกจ้างและนายจ้างต้องร่วมกันจ่ายเงินสะสม และสมทบเข้ากองทุนตามอัตราที่กำหนดไว้แน่นอน หรือที่เรียกว่า Defined Contribution โดยผลประโยชน์ที่ลูกจ้างจะได้รับยามเกษียณอายุ จะขึ้นอยู่กับเงินสะสมและสมทบในบัญชีของตน กองทุนลักษณะนี้ยังไม่มีในประเทศไทย

ระบบที่ 2 การออมในระบบกองทุนภาคบังคับเช่นกัน แต่มีการกำหนดผลประโยชน์ขั้นต่ำที่สมาชิกจะได้รับเมื่อยามเกษียณไว้ล่วงหน้า หรือที่เรียกว่า Defined Benefit เป็นการออมแบบบังคับที่มีการระดมเงินกองทุนอย่างเป็นระบบ การออมแบบนี้ในประเทศ ได้แก่ กองทุนประกันสังคม กรณีชราภาพ

ระบบที่ 3 การออมภาคสมัครใจ ในลักษณะผูกพันระยะยาวมีลักษณะเป็น Defined Contribution เหมือนแบบแรกในประเทศไทยมีกองทุนแบบนี้อยู่แล้ว เช่น กองทุน กบข. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547) ได้รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน 6 เดือนแรกของปี 2547 ใช้ตัวอย่าง 46,600 ครัวเรือนทั่วประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ทุกกลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.40 หรือ 14,617 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2545 ที่มีรายได้ 13,418 บาท โดยครัวเรือนที่ถือครองที่ดินทำการเกษตรหรือเกษตรกร มีการเพิ่มของรายได้มากที่สุดร้อยละ 7.80 หรือรายได้เดือนละ 10,126 บาท ครัวเรือนคนงานเกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.80 หรือรายได้เดือนละ 6,122 บาท โดยผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่เกษตรกรเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ร้อยละ 1.10 หรือรายได้เดือนละ 18,943 บาท สำหรับที่มาของรายได้ พบว่ารายได้เฉลี่ยมาจากค่าจ้างและเงินเดือนสูงที่สุดครัวเรือนละ 6,260 บาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.80 มาจากผลกำไรจากการทำธุรกิจ 2,614 บาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.70 และมาจากผลกำไรจากการทำการเกษตร 1,637 บาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.40

ในส่วนของการจ่ายของครัวเรือนพบว่า รายจ่ายต่อเดือนต่อครัวเรือนอยู่ที่ 12,115 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.40 จากปี 2545 ที่เท่ากับ 10,908 บาท โดยเกษตรกรมีรายจ่ายต่อเดือนเพิ่มสูงสุด ร้อยละ 7.20 อยู่ที่ 8,728 บาท ครัวเรือนคนงานทั่วไปรายจ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.80 หรือเดือนละ 7,542 บาท ครัวเรือนคนงานเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.50 หรือเดือนละ 6,404 บาท ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.10 หรือเดือนละ 9,868 บาท และเสมียน พนักงานขายและบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.70 หรือเดือนละ 13,649 บาท ที่มาของรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมาจาก อาหาร

เครื่องคั้มและยาสูบมากที่สุด คือ 4,022 บาท รองลงมาคือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและ
บริการสื่อสาร 2,551 บาท (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4 รายจ่ายของครัวเรือน ปี 2547 จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย

ประเภทค่าใช้จ่าย	จำนวน (บาท)
- อาหาร,เครื่องคั้ม,บุหรี่	4,022
- ค่าใช้จ่ายยานพาหนะและบริการสื่อสาร	2,551
- ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน	2,507
- อุปโภคและบริโภค	1,367
- อุปโภคอื่นๆ	654
- ค่ารักษาพยาบาล	578

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547

ทีปรัตน์ วัชรานุกร (2547) ได้เขียนบทความไว้ใน วารสารเศรษฐกิจและสังคม ประจำ
เดือน กรกฎาคม- สิงหาคม 2547 เกี่ยวกับโครงการธนาคารประชาชน พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มี
รายได้ และผลกำไรจากการประกอบการเพิ่มขึ้นจากแบบสอบถามสมาชิกโครงการพบว่า 2 ใน 3
หรือร้อยละ 76.20 ของจำนวนสมาชิกมีผลการประกอบการที่ดีขึ้น มีเพียงร้อยละ 6.10 ที่ผลการ
ประกอบการแย่ลงกว่าเดิม ส่วนรายได้จากการประกอบการของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เปรียบ
เทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ ปรากฏว่าสมาชิกมีรายได้ดีกว่าเดิมร้อยละ 74.10 และมีเพียง
ร้อยละ 7.50 ที่รายได้ลดลงกว่าเดิม สำหรับรายได้ที่เพิ่มขึ้นของสมาชิกจะใช้เป็นแหล่งเงินทุน
หมุนเวียน และลงทุนในกิจการเดิมเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 32.80 รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิต
ประจำวันและเก็บออมไว้ ร้อยละ 27.98 และ 5.97 ตามลำดับ อีกร้อยละ 11.82 ใช้เพื่อลงทุน
ประกอบอาชีพในธุรกิจใหม่ ทั้งนี้มีสมาชิกร้อยละ 7.76 ที่นำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปชำระหนี้ นอก
ระบบ (ตาราง 2.5) และจากการสำรวจต้นทุนรายจ่ายของสมาชิกโครงการธนาคารประชาชน
พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 70.00 มีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2545 แต่สมาชิกส่วนใหญ่
ยังคงมีผลกำไรจากการประกอบกิจการร้อยละ 72.80 นอกจากนี้โครงการธนาคารประชาชนยัง
มีส่วนช่วยกระตุ้นการจ้างงานในครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากปี 2545 ถึงร้อยละ 41.30 ซึ่งในปี 2545
เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 22.10

พิมาย นวนสี (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การควบคุมดูแลคุณภาพสินเชื่อธนาคารประชาชน:
กรณีศึกษาธนาคารออมสินภาค 14” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคใน
การควบคุมดูแลคุณภาพของสินเชื่อธนาคารประชาชนโดย ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา คำสถิติ

ตารางที่ 2.5 การนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพไปใช้

การนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ชำระหนี้ในระบบ	84	7.76
- ลงทุนในธุรกิจใหม่	128	11.82
- ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	303	27.98
- ลงทุนในกิจการเดิม	355	32.80
- ฝากออม	173	5.97
- อื่นๆ	40	3.69

ที่มา: ทีปรัตน์ วัชรานุกร, 2547

ที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความถี่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ปัญหาอุปสรรคในการควบคุมดูแลคุณภาพของสินเชื่อธนาคารประชาชนในส่วนของข้อมูลผู้กู้ คือ ลูกค้าให้ข้อมูลไม่ถูกต้องหรือไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล สาเหตุจากลูกค้านำใจกลาดเคลื่อนว่าโครงการธนาคารประชาชน เป็นโครงการของรัฐบาลให้ความช่วยเหลือประชาชน จึงไม่เห็นความสำคัญหรืออาจมีเจตนาปกปิดข้อมูลที่แท้จริง เพื่อต้องการให้ได้รับการอนุมัติเงินกู้ สำหรับปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดหนี้ค้างชำระ คือ ลูกค้านำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ในส่วนปัญหาที่เป็นปัญหาด้านธนาคาร คือ โครงการธนาคารประชาชนเป็นโครงการตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งต้องเร่งปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้การอนุมัติสินเชื่อบางรายขาดการวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน และอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระที่สำคัญที่สุด คือ การย้ายที่อยู่อาศัยของผู้กู้ เช่น ลูกค้านี้หลายแหล่งทำให้ไม่สามารถมีเงินมาชำระเพียงพอ ลูกค้าบางคนจะย้ายที่อยู่อาศัยเพื่อเจตนาหนีหนี้ ทำให้ยากแก่การติดตามลูกหนี้มาชำระหนี้ได้ โดยมีผลสอดคล้อง และเป็นผลต่อเนื่องจากอุปสรรคในการหาข้อมูลของผู้กู้ ซึ่งพบว่าผู้กู้ไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล หรือให้ข้อมูลไม่ตรงความจริง ทำให้เมื่อผู้กู้ประสบปัญหาทางการเงิน และย้ายที่อยู่หนีไป การติดตามหนี้ทำได้ยาก เนื่องจากไม่มีข้อมูลที่จะติดตามว่าผู้กู้ย้ายไปอยู่ที่ไหน

มานพ ชูแสง (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้เงินกู้ที่มีผลต่อการชำระคืน ธ.ก.ส. ของชาวสวนกาแฟในจังหวัดชุมพร” วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาวะหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนกาแฟ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ สัดส่วน และวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการทดสอบค่า t-test การวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ด้วย การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient: r) ผลการศึกษาพบว่าเนื้อที่การถือครองการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน รายได้ทั้งหมดเฉลี่ยต่อครัวเรือน และรายได้การเกษตรเฉลี่ยต่อไร่ของกลุ่มลูกค้านี้ค้างชำระ จะมีสัดส่วนน้อยกว่ากลุ่มลูกค้านี้ชำระหนี้ปกติอย่างเห็น

ได้ชัด สาเหตุเกิดจากความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เงินกู้ในกลุ่มลูกค้าทั้งสองกลุ่ม และการจัดการด้านอื่นในการผลิต โดยลูกค้ากลุ่มที่ค้างชำระจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบและนอกระบบ เช่น พ่อค้านายทุน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ธ.ก.ส. มาใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคเป็นอันดับแรก เหลือเงินที่จะนำไปใช้จ่ายในการเกษตรน้อย ทำให้รายได้จากการเกษตรจึงน้อยลง ในส่วนพฤติกรรมการใช้เงินกู้จาก ธ.ก.ส. ของกลุ่มลูกค้าหนี้ค้างชำระและกลุ่มลูกค้าชำระหนี้ปกติมีความแตกต่างกันอย่างมาก คือ เงินกู้ที่นำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายการอุปโภคบริโภค เงินกู้ที่นำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และเงินกู้ที่นำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายชำระหนี้นอกระบบ ของกลุ่มลูกค้าหนี้ค้างชำระจะมากกว่ากลุ่มลูกค้าหนี้ปกติ แม้ว่าค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยต่อครัวเรือนของกลุ่มลูกค้าหนี้ค้างชำระ จะน้อยกว่ากลุ่มลูกค้าหนี้ปกติ แต่จำนวนเงินที่นำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยนั้น กลุ่มลูกค้าค้างชำระจะนำมาจากเงินกู้ ธ.ก.ส. มากกว่ากลุ่มลูกค้าหนี้ปกติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มลูกค้าหนี้ค้างชำระมีรายได้น้อยกว่า ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จึงนำมาจากเงินกู้โดยเฉพาะเงินกู้จาก ธ.ก.ส.

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล และ 2) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภทคือ

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย หลักเกณฑ์ ระเบียบ คำสั่ง วิธีปฏิบัติงาน ด้านสินเชื่อ และเอกสารประกอบอื่น ๆ ของธนาคารออมสิน รายงานผลการปฏิบัติงานด้านสินเชื่อของธนาคารออมสินสาขาสตูล และจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นวารสาร บทความ รวมทั้ง Website ต่าง ๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารออมสิน นอกจากนี้ยังได้รวบรวมข้อมูลจากผลงานการวิจัยของบุคคลต่าง ๆ ที่ได้วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชน และการควบคุมดูแลคุณภาพสินเชื่อธนาคารประชาชน ซึ่งข้อมูลทุติยภูมิที่ได้เก็บรวบรวมจะเป็นกรอบแนวความคิดในการทำการศึกษาต่อไป

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การสุ่มตัวอย่างจากประชากร ซึ่งได้แก่จำนวนสมาชิกธนาคารประชาชนที่ได้รับเงินกู้แล้วของธนาคารออมสินสาขาสตูล มีจำนวนทั้งสิ้น 691 ราย โดยแบ่งเป็น สมาชิกที่ชำระหนี้ปกติมีจำนวน 541 ราย กับสมาชิกที่ค้างชำระหนี้ มีจำนวน 150 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2548) ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 200 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.97 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

1) เลือกสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกทั้งหมด โดยการสุ่มแบบแยกชั้น (Stratified Random Sampling) จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ตามประเภทการชำระหนี้ คือ กลุ่มสมาชิกที่ชำระปกติ กับกลุ่มสมาชิกที่ค้างชำระ

2) ทำการสุ่มตัวอย่างของประชากรแต่ละกลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

สมาชิกที่ชำระปกติ จำนวนตัวอย่าง 156 ราย

สมาชิกที่ค้างชำระ จำนวนตัวอย่าง 44 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายบุคคล (Personal Interview) ด้วยแบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ลักษณะแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ (ภาคผนวกที่ 1)

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะอาชีพ (อาชีพหลัก อาชีพเสริม) ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นต้น

ตอนที่ 2 รายได้และพฤติกรรมการใช้จ่าย ได้แก่ จำนวนรายได้ และรายจ่ายของสมาชิก ธนาคารประชาชน แหล่งที่มาของรายได้ ประเภทค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ตอนที่ 3 หนี้สินของครัวเรือน ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ เป็นต้น

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ค่าร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) สัดส่วน (Ratio) การวัดการแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Measures of Central Tendency) ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์

- 1) ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของลูกค้าธนาคารประชาชน
- 2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน ได้แก่การใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในกิจการเดิม การใช้จ่ายเพื่อชำระหนี้ในระบบ การใช้จ่ายเพื่อเหตุจำเป็น (เช่น การศึกษาบุตร ค่ารักษาพยาบาล ค่าชำระเงินกู้สถาบันการเงินอื่น เป็นต้น) การใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย (เช่น ค่าบริการโทรศัพท์มือถือ ค่าผ่อนชำระรถยนต์ เป็นต้น) การใช้จ่ายเพื่อการฝากออม
- 3) เปรียบเทียบการใช้จ่ายแต่ละประเภท ของสมาชิกธนาคารประชาชนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ค้างชำระหนี้และกลุ่มที่ชำระหนี้ปกติ
- 4) ปัญหาและสาเหตุหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน

3.2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้สถิติที่ใช้พารามิเตอร์ (Parametric Analysis) ในที่นี้คือ สถิติที (t-Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มสมาชิกที่ค้างชำระ กับกลุ่มสมาชิกที่ชำระปกติ

ซึ่งการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยดังกล่าว ต้องทดสอบค่าความแปรปรวนของข้อมูลของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม (σ_1^2 และ σ_2^2) ว่ามีค่าเท่ากันหรือไม่ โดยใช้สถิติ F ในการทดสอบมีขั้นตอนดังนี้ (สมบุญ เจริญจิระตระกูล, 2548)

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2}$$

โดยที่ S_1^2 = ความแปรปรวนของข้อมูลจากตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 1

S_2^2 = ความแปรปรวนของข้อมูลจากตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2

1) การตั้งสมมติฐาน

$$H_0: \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$H_A: \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$$

2) กำหนดระดับนัยสำคัญ (Significance level) ให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ หรือระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence) = 95%

3) คำนวณหาค่า $F = \frac{S_1^2}{S_2^2}$

4) หาขอบเขตในการยอมรับและปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) โดยการหาค่าวิกฤต (Critical Value) จากตาราง F

5) สรุปผลการทดสอบ โดยถ้าค่า F ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่า F จากตาราง แสดงว่าความแปรปรวนของประชากรทั้ง 2 กลุ่มเท่ากัน แต่ถ้าค่า F ที่คำนวณได้มากกว่า F จากตาราง แสดงว่าความแปรปรวนของประชากรทั้ง 2 กลุ่มไม่เท่ากัน

หลังจาก ทราบค่าความแปรปรวนของข้อมูลของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม (σ_1^2 และ σ_2^2) มีค่าเท่ากันหรือไม่ จึงเลือกใช้สูตรคำนวณค่า t ที่ถูกต้อง ต่อไป

ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มสมาชิกที่ค้างชำระหนี้ กับกลุ่มสมาชิกที่ชำระหนี้ปกติ มีขั้นตอนดังนี้ (สมบุญ เจริญจิระตระกูล, 2548)

1) การตั้งสมมติฐานเพื่อการทดสอบ

- สมมติฐานหลัก (Null Hypothesis): H_0

- สมมติฐานทางเลือก (Alternative Hypothesis): H_A

โดยที่

H_{01} : ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายอุปโภคบริโภคของสมาชิกธนาคารประชาชนกลุ่มที่ค้ำ
ชำระ กับกลุ่มที่ชำระหนี้ปกติ ไม่แตกต่างกัน

H_{A1} : ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายอุปโภคบริโภคของสมาชิกธนาคารประชาชนกลุ่มที่ค้ำ
ชำระมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

หรือ $H_{01}: \mu_1 = \mu_2$

$H_{A1}: \mu_1 > \mu_2$

H_{02} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายลงทุนในกิจการเดิมของสมาชิกธนาคารประชาชน
กลุ่มที่ค้ำชำระ กับกลุ่มที่ชำระปกติไม่แตกต่างกัน

H_{A2} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายลงทุนในกิจการเดิมของสมาชิกธนาคารประชาชน
กลุ่มที่ค้ำชำระ มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

หรือ $H_{02}: \mu_1 = \mu_2$

$H_{A2}: \mu_1 > \mu_2$

H_{03} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายชำระหนี้ในระบบ ของสมาชิกธนาคารประชาชน
กลุ่มที่ค้ำชำระ กับกลุ่มที่ชำระปกติไม่แตกต่างกัน

H_{A3} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายชำระหนี้ในระบบของสมาชิกธนาคารประชาชน
กลุ่มที่ค้ำชำระ มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

หรือ $H_{03}: \mu_1 = \mu_2$

$H_{A3}: \mu_1 > \mu_2$

H_{04} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายเหตุจำเป็นของสมาชิกธนาคารประชาชนกลุ่มที่ค้ำ
ชำระกับกลุ่มที่ชำระปกติไม่แตกต่างกัน

H_{A4} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายเหตุจำเป็นของสมาชิกธนาคารประชาชนกลุ่มที่
ค้ำชำระ มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

หรือ $H_{04}: \mu_1 = \mu_2$

$H_{A4}: \mu_1 > \mu_2$

H_{05} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยของสมาชิกธนาคารประชาชน กลุ่ม
ที่ค้ำชำระกับกลุ่มที่ชำระปกติไม่แตกต่างกัน

H_{A5} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนรายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยของสมาชิกรับราชการประชาชนกลุ่มที่ค้ำชำระมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

หรือ $H_{o5}: \mu_1 = \mu_2$

$H_{A5}: \mu_1 > \mu_2$

H_{o6} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนเงินฝากออมของสมาชิกรับราชการประชาชน กลุ่มที่ค้ำชำระกับกลุ่มที่ชำระปกติไม่แตกต่างกัน

H_{A6} : ค่าเฉลี่ยของจำนวนเงินฝากออมของสมาชิกรับราชการประชาชน กลุ่มที่ค้ำชำระน้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

หรือ $H_{o6}: \mu_1 = \mu_2$

$H_{A6}: \mu_1 < \mu_2$

2) กำหนดระดับนัยสำคัญ (Significance Level) ให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ หรือระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence) = 95%

3) คำนวณหาค่า t จากตัวอย่างที่ศึกษา

4) หาขอบเขตในการยอมรับและปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_o) โดยการหาค่าวิกฤต (Critical Value) จากตาราง t

5) สรุปผลการทดสอบโดยเปรียบเทียบค่าสถิติ t ที่คำนวณได้จากข้อมูลตัวอย่างกับค่า t จากตาราง โดยจะปฏิเสธ H_o เมื่อค่าที่คำนวณได้มากกว่าค่าวิกฤตจากตาราง t และจะยอมรับ H_o เมื่อค่าที่คำนวณได้น้อยกว่าค่าวิกฤตจากตาราง t

ผลการทดสอบสมมติฐาน ทำให้ทราบว่ารายจ่ายที่แตกต่างกัน เกิดจากพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาหนี้ค้ำชำระของสมาชิกโครงการรับราชการประชาชน และธนาคารออมสิน ได้นำผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการอนุมัติสินเชื่อเพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน การเปรียบเทียบการใช้จ่ายแต่ละประเภทของสมาชิกธนาคารประชาชน กลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ ปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระ ได้ผลการศึกษาในรายละเอียดเป็นลำดับ ดังนี้

4.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 200 ราย แบ่งเป็นกลุ่มที่ชำระปกติจำนวน 156 ราย กลุ่มที่ค้างชำระจำนวน 44 ราย ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษาโดยจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม สรุปได้ดังนี้

4.1.1 ลักษณะทางสังคม

การศึกษาลักษณะทางสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน ซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในจังหวัดสตูล ระดับการศึกษา รวมถึงจำนวนบุตร และระดับการศึกษาของบุตร ได้ผลการศึกษา ดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

1) อายุ

กลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ มีอายุอยู่ในช่วงที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ร้อยละ 47.73 และร้อยละ 40.38 มีอายุระหว่าง 33-42 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.45 และร้อยละ 30.13 มีอายุระหว่าง 23-32 ปี ร้อยละ 18.18 และร้อยละ 25.00 มีอายุระหว่าง 43-52 ปี ร้อยละ 13.64 และร้อยละ 4.49 มีอายุระหว่าง 53-62 ปี โดยอายุของสมาชิกทั้งสองกลุ่มเฉลี่ย 39 ปี ซึ่งในช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงอายุตามคุณสมบัติของผู้ที่ ธนาคารกำหนดไว้ กล่าวคือ ผู้กู้ต้องบรรลุนิติภาวะ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์ กรณีที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ยื่นกู้แทน (ภาคผนวกที่ 2)

2) เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.50 และเป็นเพศชายร้อยละ 28.50 โดยกลุ่มที่ค้างชำระเป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 81.82 เป็นเพศชายเพียงร้อยละ 18.18 ในส่วนกลุ่มชำระหนี้ปกติ พบว่าเป็นเพศหญิงร้อยละ 68.59 และเพศชายร้อยละ 31.41 โดยสอดคล้องกับลักษณะอาชีพหลักของสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งมักจะเป็นอาชีพของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน

ลักษณะทางสังคม	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- 23-32	9	20.45	47	30.13	56	28.00
- 33-42	21	47.73	63	40.38	84	42.00
- 43-52	8	18.18	39	25.00	47	23.50
- 53-62	6	13.64	7	4.49	13	6.50
เฉลี่ย (ปี)	39.26		38.58		38.92	
เพศ	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- ชาย	8	18.18	49	31.41	57	28.50
- หญิง	36	81.82	107	68.59	143	71.50
สถานภาพสมรส	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- โสด	2	4.55	24	15.38	26	13.00
- สมรส	34	77.27	115	73.72	149	74.50
- หม้าย/หย่าร้าง	8	18.18	17	10.90	25	12.50
ศาสนา	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- พุทธ	24	54.55	73	46.79	97	48.50
- อิสลาม	20	45.45	83	53.21	103	51.50
ภูมิลำเนาเดิมของสมาชิก	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- ในจังหวัดสตูล	19	43.18	96	61.54	115	57.50
- ในภาคใต้ (ไม่ใช่ จังหวัดสตูล)	21	47.73	45	28.85	66	33.00
- ภาคอื่นๆ	4	9.09	15	9.61	19	9.50
ระยะเวลาที่อาศัยในจังหวัด สตูล (ปี)	(n=25)		(n=60)		(n=85)	
- 3-13	5	20.00	20	33.33	25	29.41
- 14-24	8	32.00	19	31.66	27	31.76
- 25-35	8	32.00	18	30.00	26	30.59
- 36-46	4	16.00	3	5.01	7	8.24

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- ไม่ได้รับการศึกษา	-	-	6	3.85	6	3.00
- ประถมศึกษา	19	43.18	63	40.38	82	41.00
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	5	11.36	18	11.54	23	11.50
- มัธยมศึกษาปีที่ 6	7	15.91	29	18.59	36	18.00
- ปวช. / ปวส.	11	25.00	19	12.18	30	15.00
- ปริญญาตรี	2	4.55	21	13.46	23	11.50
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	4.00		4.12		4.06	
จำนวนบุตรที่กำลังศึกษาเฉลี่ย (คน)	1.32		1.26		1.29	
ระดับการศึกษาของบุตรที่กำลังศึกษา (คน)						
- อนุบาล	0.18		0.26		0.22	
- ประถมศึกษา	0.50		0.40		0.45	
- มัธยมศึกษา	0.34		0.38		0.36	
- ปวช. / ปวส.	0.14		0.10		0.12	
- ปริญญาตรี	0.16		0.12		0.14	
รวม	1.32		1.26		1.29	

3) สถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 74.50 มีสถานภาพสมรส และมีภาระต้องดูแลครอบครัว ทำให้มีรายจ่ายสูงกว่าสมาชิกที่อยู่เพียงคนเดียว นั่นคือ สมาชิกที่มีสถานภาพโสด ซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 13.00 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณาสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้างของทั้งสองกลุ่มพบว่า สมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้างร้อยละ 18.18 ในขณะที่สมาชิกกลุ่มที่ชำระหนี้ปกติมีเพียงร้อยละ 10.90 เท่านั้น สมาชิกที่มีสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้าง จะเป็นผู้หารายได้ในครัวเรือนเพียงคนเดียว จำนวนรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าสมาชิกที่คู่สมรสมีอาชีพ ในส่วนของสมาชิกที่มีสถานภาพโสดทั้งกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่

ชำระปกติ มีสัดส่วนร้อยละ 4.55 และ 15.38 แม้รายได้หลักจึงมาจากสมาชิกเพียงคนเดียว แต่การใช้จ่ายก็เป็นการใช้จ่ายเพียงคนเดียวเช่นกัน

4) ศาสนา

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 51.50 โดยจำแนกเป็นสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระนับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 45.45 และสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติ คิดเป็นร้อยละ 53.21 ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวไม่แตกต่างกันนัก อาจสรุปได้ว่า ไทยมุสลิม หรือไทยพุทธ เมื่อมีปัญหาค่าใช้จ่ายจึงต้องพึ่งพาบริการสินเชื่อของธนาคารประชาชนเช่นกัน

5) ภูมิถิ่นกำเนิดของสมาชิก

กลุ่มที่ค้างชำระส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 47.73 ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีภูมิลำเนาใน 14 จังหวัดภาคใต้ เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ในส่วนกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสตูล คิดเป็นร้อยละ 61.54 โดยที่กลุ่มสมาชิกที่ค้างชำระซึ่งเป็นคนต่างจังหวัด ได้เข้ามาอาศัยและประกอบอาชีพในจังหวัดสตูล เมื่อประสบปัญหา รายได้ลดลงไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก็โยกย้ายที่อยู่อาศัย หนีหนี้ กลับภูมิลำเนาเดิม นับเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญที่ธนาคารประสบ และทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของทางธนาคารด้วย

6) ระยะเวลาที่อาศัยในจังหวัดสตูล

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างสมาชิกที่เป็นคนต่างจังหวัด พบว่าสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่ร้อยละ 62.35 อาศัยอยู่ในจังหวัดสตูลเป็นระยะเวลา 14-35 ปี ซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระยะเวลาที่อาศัยในจังหวัดสตูลของสมาชิก พบว่าไม่มีผลต่อการชำระหนี้ เพราะสมาชิกที่มาอาศัยในจังหวัดสตูลเพียงไม่กี่ปี สามารถชำระเงินกู้ได้ แต่สมาชิกที่มาอาศัยอยู่นานมีภาระหนี้สินมากขึ้น ผลักภาระในการชำระเงินกู้ให้แก่ผู้ค้ำประกันแทน

7) ระดับการศึกษาของสมาชิก

ในส่วนขอระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกพบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ กลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 43.18 และร้อยละ 40.38 แต่มีข้อสังเกต คือระดับการศึกษาของกลุ่มที่ชำระปกติ มีสมาชิกจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ไม่ได้รับการศึกษา

8) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

กลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.06 คน สอดคล้องกับลักษณะของครัวเรือนที่เป็นครัวเรือนเดี่ยว ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก

จำนวนสมาชิกจะส่งผลกระทบต่อรายจ่ายของครัวเรือนด้วย กล่าวคือ ถ้าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมารายจ่ายก็สูงตามไปด้วย หากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีน้อยรายจ่ายก็จะน้อยด้วย

9) จำนวนบุตรที่กำลังศึกษา

จำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกที่กำลังศึกษา ทั้งกลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ พบว่ามีจำนวนบุตรที่กำลังศึกษาเฉลี่ยต่อครัวเรือน 1.29 คน โดยส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาของบุตรจะมีผลต่อรายจ่ายของครัวเรือน กล่าวคือในระดับชั้นประถมศึกษามีค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยกว่าระดับการศึกษาอื่น เพราะเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับ รัฐบาลให้การอุดหนุน

4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของสมาชิก

การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจของสมาชิกธนาคารประชาชน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะอาชีพหลักและอาชีพเสริมของสมาชิก ระยะเวลาในการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม ลักษณะอาชีพของคู่สมรส รวมถึงรายได้ของครอบครัว ได้ผลการศึกษาดังนี้ (ตารางที่ 4.2)

1) ลักษณะอาชีพหลักของสมาชิก

จากการศึกษาถึงลักษณะอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก ทั้งกลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ มีความแตกต่างอย่างชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มที่ค้างชำระส่วนใหญ่ร้อยละ 81.82 ประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 13.64 ประกอบอาชีพรับจ้างหรือบริการ ส่วนกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่ร้อยละ 41.67 ประกอบอาชีพรับจ้างหรือบริการ รองลงมาร้อยละ 40.38 ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งสมาชิกที่ประกอบอาชีพค้าขายจะเกิดหนี้ค้างชำระมากกว่าสมาชิกที่ประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากธนาคารให้ผู้กู้มาชำระเงินกู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้กู้บางรายซึ่งไม่มีวินัยทางการเงินไม่นำเงินมาฝากเพื่อให้ธนาคารตัดบัญชีชำระหนี้แต่ละเดือน ส่วนสมาชิกที่ประกอบอาชีพรับจ้างหรือบริการ ได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราวหน่วยงานของราชการ ลูกจ้างรายวันโรงงาน ธนาคารมีข้อตกลงให้หน่วยงานหรือโรงงานหักเงินเดือนนำส่งเงินงวดให้แก่ธนาคาร จึงไม่เกิดหนี้ค้างและสร้างความมั่นใจให้กับธนาคารด้วย

2) ระยะเวลาในการประกอบอาชีพหลัก

กลุ่มตัวอย่างสมาชิกทั้งกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ย 10.20 ปี

3) ลักษณะอาชีพเสริมของสมาชิก

จากการศึกษาถึงลักษณะอาชีพเสริมของสมาชิก พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 48.39 มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา สวนผลไม้ และประมง รองลงมาร้อยละ 20.96 มีอาชีพค้าขาย และรับจ้างหรือบริการ ซึ่งอาชีพเสริมของสมาชิกช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนอีกทาง

หนึ่ง และเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของโครงการธนาคารประชาชน เพื่อพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมให้สมาชิกประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ใหม่

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของสมาชิกธนาคารประชาชน

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะอาชีพหลักของสมาชิก	(n= 44)		(n=156)		(n=200)	
- เกษตรกรรม	1	2.27	7	4.48	8	4.00
- ธุรกิจส่วนตัว/ก่อสร้าง	-	-	6	3.85	6	3.00
- ค้าขาย	36	81.82	63	40.38	99	49.50
- รับจ้าง/บริการ	6	13.64	65	41.67	71	35.50
- อุตสาหกรรมในครัวเรือน	-	-	1	0.64	1	0.50
- รับราชการ	1	2.27	14	8.98	15	7.50
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพหลักของสมาชิก (ปี)	10.04		10.36		10.20	
ลักษณะอาชีพเสริมของสมาชิก *	(n=8)	12.90	(n=62)	87.10	(n=62)	100.00
- เกษตรกรรม	3	37.50	30	50.00	30	48.39
- ธุรกิจส่วนตัว/ก่อสร้าง	-	-	2	3.70	2	3.23
- ค้าขาย	2	25.00	13	20.37	13	20.96
- รับจ้าง/บริการ	2	25.00	13	20.37	13	20.96
- อุตสาหกรรมในครัวเรือน	1	12.50	2	1.86	2	3.23
- อื่น ๆ	-	-	2	3.70	2	3.23
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิก (ปี)	2.27		2.47		2.37	
ลักษณะอาชีพของคู่สมรส **	(n=27)	21.95	(n=96)	78.05	(n=123)	100.00
- เกษตรกรรม	6	22.22	14	14.58	20	16.26
- ธุรกิจส่วนตัว/ก่อสร้าง	3	11.11	6	6.25	9	7.32
- ค้าขาย	1	3.70	20	20.83	21	17.07
- รับจ้าง/บริการ	11	40.74	25	26.04	36	29.27
- อุตสาหกรรมในครัวเรือน	2	7.42	7	7.29	9	7.32
- รับราชการ	4	14.81	24	25.01	28	22.76

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	กลุ่มที่ค้างชำระ บาท/เดือน	กลุ่มที่ชำระปกติ บาท/เดือน
รายได้ของครัวเรือน		
- รายได้หลัก	14,646.58	16,000.77
- รายได้เสริม	1,104.55	1,397.44
- รายได้รวม	15,751.13	17,398.21

หมายเหตุ * สมาชิกที่ประกอบอาชีพเสริม

** สมาชิกที่คู่สมรสประกอบอาชีพ

4) ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม

สำหรับระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริมของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก มีระยะเวลาประกอบอาชีพเสริมเฉลี่ย 2.37 ปี เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริมสอดคล้องกับระยะเวลาในการใช้บริการสินเชื่อการประชาชน นั่นคือสมาชิกกู้เงินธนาคารประชาชนเพื่อประกอบอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน

5) ลักษณะอาชีพของคู่สมรส

คู่สมรสของตัวอย่างใน กลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่ร้อยละ 40.74 และร้อยละ 26.04 มีอาชีพรับจ้างหรือบริการ เมื่อเปรียบเทียบอาชีพรับราชการ ซึ่งเป็นอาชีพที่มั่นคงมีสวัสดิการดี พบว่าคู่สมรสของสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติร้อยละ 25.01 มีอาชีพรับราชการ ในขณะที่คู่สมรสของสมาชิกที่ค้างชำระที่ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 14.81 จากข้อมูลดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า คู่สมรสที่มีอาชีพมั่นคง รายได้แน่นอน ช่วยเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวอีกทางหนึ่ง และหากคู่สมรสมีอาชีพรับราชการ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายเพราะสามารถมีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการต่าง ๆ ได้ เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาล

6) รายได้ของครัวเรือน

รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระมีรายได้รวมเฉลี่ยของครัวเรือนต่ำกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ คือ กลุ่มที่ค้างชำระมีรายได้รวมเฉลี่ยของครัวเรือน 15,751.13 บาทต่อเดือน ซึ่งแหล่งรายได้ของครัวเรือน มาจากรายได้หลัก และรายได้เสริมของสมาชิก โดยกลุ่มที่ค้างชำระมีรายได้หลักเฉลี่ย 14,646.58 บาท รายได้เสริมเฉลี่ย 1,104.55 บาท สำหรับกลุ่มที่ชำระปกติ มีรายได้รวมเฉลี่ยของครัวเรือน 17,398.21 บาท ซึ่งมาจากรายได้หลักเฉลี่ย 16,000.77 บาท และรายได้เสริมเฉลี่ย 1,397.44 บาท

4.1.3 ลักษณะทรัพย์สินของสมาชิก

จากการศึกษาลักษณะทรัพย์สินของสมาชิกธนาคารประชาชน ประกอบด้วยลักษณะที่อยู่อาศัย กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และทรัพย์สินของสมาชิก สรุปผลการศึกษาดังนี้ (ตารางที่ 4.3)

1) ลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกทั้งกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่ร้อยละ 56.81 และร้อยละ 63.46 ตามลำดับ มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว รองลงมาร้อยละ 38.64 และร้อยละ 30.13 เป็นห้องแถว ซึ่งใช้เป็นที่พักอาศัยและเป็นที่พักอาศัยด้วย

2) กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 48.00 มีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของในที่อยู่อาศัย แต่สมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีสัดส่วนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยน้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ กล่าวคือคิดเป็นร้อยละ 38.60 และร้อยละ 50.70 ตามลำดับ ส่วนกรรมสิทธิ์ในลักษณะการเช่า พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ คิดเป็นร้อยละ 31.80 และร้อยละ 17.90 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับภูมิฐานะเดิมของสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่เป็นคนจังหวัดสตูลโดยกำเนิด และกลุ่มที่ค้างชำระส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด

3) ทรัพย์สินภายในครัวเรือน

จากการศึกษาเกี่ยวกับทรัพย์สินภายในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกธนาคารประชาชนทั้งกลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ พบว่าทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ภายในครอบครัวยุคใหม่ ได้แก่ โทรทัศน์ ตู้เย็น โทรศัพท์มือถือ และเครื่องเสียงหรือเครื่องเล่นวีซีดี คิดเป็นร้อยละ 97.00 ร้อยละ 95.00 ร้อยละ 92.50 และร้อยละ 76.50 ตามลำดับ ส่วนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับยานพาหนะ พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกตินิยมใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ โดยคิดเป็นสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก คือร้อยละ 88.64 และร้อยละ 91.67 ตามลำดับ ส่วนรถยนต์พบว่ากลุ่มที่ชำระปกติ มีรถยนต์ใช้มากกว่ากลุ่มที่ค้างชำระ คือ คิดเป็นร้อยละ 35.90 และร้อยละ 25.00 ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ที่กลุ่มชำระปกติมีรายได้สูงกว่าทำให้มีกำลังซื้อสูงกว่า ในส่วนทรัพย์สินเครื่องประดับหรือทองรูปพรรณ พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก คิดเป็นร้อยละ 54.55 และร้อยละ 51.92 เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่นิยมซื้อเครื่องประดับหรือทองรูปพรรณ เพราะสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายกว่าทรัพย์สินประเภทอื่น และเป็นการซื้อเชื่อผ่อนชำระรายวัน

ตารางที่ 4.3 ทรัพย์สินของสมาชิกธนาคารประชาชน

รายการ	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน (n=44)	ร้อยละ	จำนวน (n=156)	ร้อยละ	จำนวน (n=200)	ร้อยละ
ลักษณะที่อยู่อาศัย						
- ห้องแถว	17	38.64	47	30.13	64	32.00
- อาคารพาณิชย์	2	4.55	8	5.13	10	5.00
- แฟลต	-	-	2	1.28	2	1.00
- บ้านเดี่ยว	25	56.81	99	63.46	124	62.00
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย						
- เจ้าของ	17	38.60	79	50.70	96	48.00
- เช่าซื้อ	5	11.40	15	9.60	20	10.00
- เช่า	14	31.80	28	17.90	42	21.00
- อื่นๆ	8	18.20	34	21.80	42	21.00
ทรัพย์สินภายในครัวเรือน *						
- รถยนต์	11	25.00	56	35.90	67	33.50
- รถจักรยานยนต์	39	88.64	143	91.67	182	91.00
- รถจักรยาน	15	34.09	56	35.89	71	35.50
- โทรทัศน์	42	95.45	152	97.44	194	97.00
- เครื่องเสียง/วีซีดี	35	79.54	118	75.64	153	76.50
- เครื่องปรับอากาศ	2	4.55	21	13.46	23	11.50
- ตู้เย็น	41	93.18	149	95.51	190	95.00
- โทรศัพท์มือถือ	41	93.18	144	92.31	185	92.50
- เครื่องประดับ/ทอง						
รูปพรรณ	24	54.55	81	51.92	105	52.50
- อื่น ๆ	9	20.45	5	3.21	14	7.00

หมายเหตุ * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.1.4 โครงสร้างหนี้สินของสมาชิก

จากการศึกษาโครงสร้างหนี้สินของสมาชิกธนาคารประชาชน ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 4.4)

1) สถานะการมีหนี้ของสมาชิก

จากการศึกษาสถานะการมีหนี้ของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกธนาคารประชาชน นอกเหนือจากหนี้ธนาคารประชาชนแล้ว พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด โดยที่กลุ่มที่ค้างชำระมีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ กล่าวคือ กลุ่มที่ค้างชำระมีสถานะเป็นหนี้คิดเป็นร้อยละ 86.36 และกลุ่มที่ชำระปกติมีสถานะเป็นหนี้ คิดเป็นร้อยละ 71.79 จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ มียอดหนี้ค้างชำระ เนื่องจากมีหนี้หลายแหล่งที่ต้องชำระ ทำให้รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

2) แหล่งของหนี้สินของสมาชิก

จากการศึกษาแหล่งหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระส่วนใหญ่กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมากู้จากแหล่งเงินกู้ในระบบ คิดเป็นร้อยละ 31.58 ในส่วนของกลุ่มที่ชำระปกติ ส่วนใหญ่กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบ คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมา คือ ใช้บริการแหล่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบคิดเป็นร้อยละ 27.68 ซึ่งแหล่งเงินกู้นอกระบบมีอัตราดอกเบี้ยแพงกว่าแหล่งเงินกู้ในระบบ โดยทั่วไปแหล่งเงินกู้นอกระบบ เช่น นายทุน คิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประมาณร้อยละ 5 ต่อเดือน ในขณะที่แหล่งเงินกู้ในระบบคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประมาณร้อยละ 1 ต่อเดือน ทำให้สมาชิกที่กู้เงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ มีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระสูง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระได้

3) แหล่งเงินกู้ในระบบ

แหล่งเงินกู้ในระบบที่กลุ่มตัวอย่างสมาชิกใช้บริการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 72.06 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด คือ บริษัทเอกชนที่ให้บริการเงินกู้ เช่น บริษัทให้บริการเงินด่วนต่าง ๆ บริษัทขายรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ โดยกลุ่มที่ค้างชำระใช้บริการแหล่งเงินกู้ดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของจำนวนสมาชิก ในส่วนกลุ่มที่ชำระปกติใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของจำนวนสมาชิก แต่ที่น่าสนใจคือ แหล่งเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้แหล่งใหม่ที่รัฐบาลปัจจุบันใช้เป็นเครื่องมือ ในการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนระดับรากหญ้า พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระใช้บริการเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านคิดเป็นสัดส่วน มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ คือ ร้อยละ 50.00 และร้อยละ 22.22 ตามลำดับ ซึ่งสมาชิกบางรายก็ค้างชำระเงินกู้กองทุนหมู่บ้านเช่นกัน

สำหรับแหล่งเงินกู้ธนาคารพาณิชย์ พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระใช้บริการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42.86 และ ร้อยละ 24.07 ซึ่งธนาคาร

พาณิชย์ที่กลุ่มสมาชิกใช้บริการ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ข.ก.ส เป็นต้น จากการสอบถามสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระพบว่า สมาชิกบางรายค้างชำระเงินกู้ หรืออยู่ในช่วงการปรับโครงสร้างหนี้ เช่น การประนอมหนี้ หรือพักชำระหนี้กับธนาคารดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระ ซึ่งสมาชิกส่วนหนึ่งตอบว่า มีหนี้หลายแหล่งทำให้หมุนเงินไม่ทัน

ในส่วนแหล่งเงินกู้ธนาคารออมสิน พบว่า กลุ่มที่ค้างชำระไม่ได้ใช้บริการ แต่กลุ่มที่ชำระปกติร้อยละ 1.85 ของจำนวนสมาชิกที่ใช้บริการแหล่งเงินกู้ในระบบ เคยใช้บริการเงินกู้สินเชื่อบริษัทเอกชนก่อนการกู้เงินสินเชื่อธนาคารประชาชน

ตารางที่ 4.4 โครงสร้างหนี้สินของสมาชิกธนาคารประชาชน

รายการ	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานะ การมีหนี้ *	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- มี	38	86.36	112	71.79	150	75.00
- ไม่มี	6	13.64	44	28.21	50	25.00
แหล่งของหนี้สิน	(n=38)		(n=112)		(n=150)	
- ในระบบ	12	31.58	77	68.75	89	59.33
- นอกกระบบ	10	26.32	4	3.57	14	9.34
- ทั้งในและนอกกระบบ	16	42.10	31	27.68	47	31.33
แหล่งเงินกู้ในระบบ **	(n=28)		(n=108)		(n=136)	
- ธนาคารออมสิน	-	-	2	1.85	2	1.47
- ธนาคารพาณิชย์	12	42.86	26	24.07	38	27.94
- สหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์	1	3.57	9	8.33	10	7.35
- กองทุนหมู่บ้าน	14	50.00	24	22.22	38	27.94
- บริษัทเอกชนให้บริการเงินกู้	14	50.00	84	77.78	98	72.06
- อื่นๆ	1	3.57	1	0.93	2	1.47
แหล่งเงินกู้นอกกระบบ **	(n=26)		(n=35)		(n=61)	
- พ่อค้ายนายทุน	17	65.38	9	25.71	26	42.62
- ญาติพี่น้อง	10	38.46	12	34.29	22	36.07
- เพื่อนบ้าน	3	11.54	14	40.00	17	27.87

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของบริการธนาคารออมสิน ที่เคยใช้บริการ	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- ด้านเงินฝาก	44	100.00	154	98.72	198	99.00
- ด้านสินเชื่อ	-	-	2	1.28	2	1.00
ประเภทสินเชื่อที่เคยใช้บริการ			(n=2)			
- สินเชื่อเคหะ	-	-	-	-	-	-
- สินเชื่อเอนกประสงค์	-	2	2	100.00	2	100.0
จำนวนเงินกู้เฉลี่ย (บาท/ราย)	0		215,000.00		215,000.00	
จำนวนเงินงวดเฉลี่ย (บาท/เดือน)	0		2,150.00		2,150.00	
จำนวนเงินกู้ธนาคารประชาชน(บาท)	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- ต่ำกว่า 12,501	4	9.09	11	7.05	15	7.50
- 12,501-25,000	13	29.55	59	37.82	72	36.00
- 25,001-37,000	21	47.73	52	33.33	73	36.50
- 37,001-50,000	6	13.64	34	21.79	40	20.00
จำนวนเงินกู้เฉลี่ย (บาท/ครั้ง)	27,862.05		27,967.95		27,915.00	
จำนวนครั้งที่กู้เฉลี่ย (ครั้ง/ราย)	1.89		1.85		1.85	
จำนวนเงินงวดเฉลี่ย (บาท/เดือน)	1,440.06		1,460.00		1,450.03	
ระยะเวลาที่ใช้บริการ (ปี/ราย)	2.53		2.29		2.41	
วัตถุประสงค์ของการกู้**	(n=44)		(n=156)		(n=200)	
- ลงทุนในกิจการเดิม	23	52.27	49	31.41	72	36.00
- ลงทุนในกิจการใหม่	5	11.36	2	1.28	7	3.50
- เพื่ออุปโภคบริโภค	15	34.09	77	49.36	92	46.00
- ชำระหนี้ในระบบ	11	25.00	21	13.46	32	16.00
- เงินทุนหมุนเวียน	31	70.45	102	65.38	133	66.50
- อื่น ๆ	2	4.54	5	3.21	7	3.50

หมายเหตุ * ไม่รวมหนี้ธนาคารประชาชน

** ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4) แหล่งเงินทุนนอกระบบ

จากการศึกษาแหล่งเงินทุนนอกระบบ ที่กลุ่มตัวอย่างสมาชิกใช้บริการกู้เงิน ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.62 คือ พ่อค้ายาทุน พบว่ากลุ่มที่ค้าชำระมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ โดยคิดเป็นร้อยละ 65.38 และร้อยละ 25.71 ตามลำดับ แหล่งเงินทุนนอกระบบประเภทพ่อค้ายาทุน ได้แก่ นายทุนที่มีอาชีพปล่อยเงินกู้ให้แก่บุคคลทั่วไปโดยคิดอัตราดอกเบี้ยแพง กล่าวคือ โดยทั่วไปนายทุนคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประมาณร้อยละ 5 ต่อเดือน ในขณะที่ธนาคารประชาชนคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน (ภาคผนวกที่ 2) โดยคิดดอกเบี้ยแบบเส้นตรง เมื่อพิจารณา สัดส่วนของการใช้บริการแหล่งเงินกู้ดังกล่าว พบว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อชำระหนี้ นอกระบบของกลุ่มที่ค้าชำระมีรายจ่าย ดังกล่าวมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

5) ประเภทบริการของธนาคารออมสินที่เคยใช้บริการ

จากการศึกษาประเภทบริการของธนาคารออมสิน ที่กลุ่มตัวอย่างสมาชิกเคยใช้บริการก่อนกู้เงินสินเชื่อธนาคารประชาชน พบว่าสมาชิกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยใช้บริการด้านเงินฝากของธนาคาร ส่วนด้านสินเชื่อ สมาชิกกลุ่มที่ค้าชำระไม่เคยใช้บริการ ขณะที่กลุ่มที่ชำระปกติเคยใช้บริการด้านสินเชื่อเพียงจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.28 ของสมาชิกทั้งหมด ซึ่งสาเหตุเนื่องจากสมาชิกธนาคารประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รายได้ไม่แน่นอน และไม่มีหลักประกัน การเข้าถึงแหล่งเงินกู้จึงทำได้ยากกว่าลูกค้าเงินฝากทั่วไป ที่มีอาชีพและรายได้แน่นอน

6) ประเภทสินเชื่อธนาคารที่สมาชิกเคยใช้บริการ

กลุ่มตัวอย่างสมาชิกที่เคยใช้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารออมสิน ก่อนกู้เงินสินเชื่อธนาคารประชาชน มีจำนวน 2 ราย ประเภทสินเชื่อที่กู้ คือ สินเชื่อเอนกประสงค์ โดยจำนวนเงินกู้สินเชื่อเฉลี่ยรายละ 215,000 บาท จำนวนเงินงวดที่ผ่อนชำระเฉลี่ย 2,150 บาท ต่อเดือน

7) การใช้บริการของธนาคารประชาชน

จากการศึกษาจำนวนเงินกู้ของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกที่ใช้บริการกู้เงินจากธนาคารประชาชน พบว่า สมาชิกกลุ่มที่ค้าชำระที่มีจำนวนเงินกู้อยู่ระหว่าง 25,001-37,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.73 ส่วนกลุ่มที่ชำระปกติที่มีจำนวนเงินกู้อยู่ระหว่าง 12,501-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.82 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 27,915 บาทต่อครั้ง โดยที่กลุ่มที่ค้าชำระมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ยรายละ 27,862.05 บาท/ครั้ง ส่วนกลุ่มที่ชำระปกติมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ยรายละ 27,967.95 บาท/ครั้ง ในส่วนจำนวนเงินผ่อนชำระของสมาชิกทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันนัก เฉลี่ยเดือนละ 1,450.03 บาท สำหรับจำนวนครั้งที่กู้ สมาชิกส่วนใหญ่กู้เงินธนาคารประชาชนเฉลี่ย 1.85 ครั้ง ต่อราย นั่นคือ สมาชิกที่กู้เงินธนาคารประชาชน และผ่อนชำระหมดแล้วก็จะกลับ

มาถี่ใหม่อีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของทางธนาคารที่กำหนด คือ ถูครั้งที่ 1 จำนวนเงินกู้ไม่เกินรายละ 30,000 บาท ถูครั้งที่ 2 กู้ได้ ไม่เกินรายละ 50,000 บาท (ภาคผนวกที่ 2) ซึ่งระยะเวลาในการใช้บริการของทางธนาคาร สมาชิกส่วนใหญ่ใช้บริการของธนาคารประชาชนเฉลี่ยรายละ 2.41 ปี นับตั้งแต่กู้ครั้งแรก

8) วัตถุประสงค์ของการกู้เงินของสมาชิก

จากการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการกู้เงินของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก ซึ่งลักษณะอาชีพส่วนใหญ่ของสมาชิกประกอบอาชีพค้าขาย ดังนั้นวัตถุประสงค์การกู้จึงเกี่ยวข้องกับลักษณะอาชีพของสมาชิก กล่าวคือ กลุ่มที่ค้าขายระส่วนใหญ่ร้อยละ 70.45 กู้เงินเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน รองลงมาร้อยละ 52.27 เพื่อลงทุนในกิจการเดิม ร้อยละ 34.09 เพื่ออุปโภคบริโภค และร้อยละ 25.00 เพื่อชำระหนี้ในระบบ สำหรับกลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่ร้อยละ 65.38 มีวัตถุประสงค์การกู้เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน รองลงมาร้อยละ 49.36 เพื่ออุปโภคบริโภค และร้อยละ 31.41 เพื่อลงทุนในกิจการเดิม

4.1.5 การฝากออมของสมาชิกธนาคาร

การศึกษาการฝากออมของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก ซึ่งประกอบด้วยแหล่งในการฝากออม และจำนวนเงินฝากออมเฉลี่ยของกลุ่มที่ค้าขายและกลุ่มที่ชำระปกติ สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.5)

จากการศึกษาแหล่งในการฝากเงิน ซึ่งประกอบด้วย ธนาคารออมสิน ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์หรือกลุ่มออมทรัพย์ และการฝากเงินในรูปแบบอื่น พบว่าแหล่งในการฝากเงินที่สมาชิกทั้งสองกลุ่มใช้บริการมีความแตกต่างกัน คือ สมาชิกกลุ่มที่ค้าขายระส่วนใหญ่ฝากเงินในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเล่นแชร์ มากกว่าการฝากเงินในสถาบันการเงินต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 34.03 ของจำนวนสมาชิก เนื่องจากสมาชิกเมื่อมีความจำเป็นใช้เงินจำนวนมาก แต่ไม่สามารถกู้จากแหล่งอื่นได้ ก็ใช้การฝากเงินในรูปแบบนี้ เพราะสะดวก และไม่ต้องมีผู้ค้ำประกันชำระเพียงดอกเบี้ยกรณีนำเงินไปใช้ก่อนเท่านั้น ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง แต่กลุ่มที่ชำระปกติส่วนใหญ่ฝากเงินในสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 76.92 รองลงมาฝากเงินในรูปแบบอื่นคิดเป็นร้อยละ 30.77

สำหรับจำนวนเงินฝากออม พบว่ากลุ่มที่ค้าขายมีเงินฝากออมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ นั่นคือ กลุ่มที่ค้าขายมีเงินออมเฉลี่ย 1,127.27 บาทต่อเดือน ในขณะที่กลุ่มที่ชำระปกติมีเงินฝากออมเฉลี่ย 1,540.38 บาท ต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ของครัวเรือน กลุ่มที่ค้าขายมีรายได้น้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ จึงส่งผลให้การฝากออมน้อยกว่าด้วย ซึ่งการฝากออมเป็นนโยบายหลักของธนาคารออมสิน ที่เน้นให้ประชาชนรักในการออม และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ตารางที่ 4.5 การฝากออมของสมาชิกธนาคารประชาชน

รายการ	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ		รวม	
	จำนวน (n=44)	ร้อยละ	จำนวน (n=156)	ร้อยละ	จำนวน (n=200)	ร้อยละ
แหล่งในการฝากเงิน *						
- ธนาคารออมสิน	6	13.64	126	76.92	126	63.00
- ธนาคารพาณิชย์	-	-	36	23.08	36	18.00
- สหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์	4	9.09	26	12.82	26	13.00
- รูปแบบอื่นๆ	15	34.09	63	30.77	63	31.50
เงินฝากออมเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	1,127.27		1,540.38		1,333.83	

หมายเหตุ * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2 พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 4.6)

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ พบว่าสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีค่าเฉลี่ยรายจ่ายมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ โดยเฉพาะรายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค รายจ่ายลงทุนในกิจการเดิม และรายจ่ายชำระหนี้ นอกกรอบของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6,827.50 บาท 2,449.55 บาท และ 2,027.28 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.20 ร้อยละ 14.06 และร้อยละ 11.64 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ชำระปกติ ที่มีค่าเฉลี่ยดังกล่าวเพียง 6,500.33 บาท 1,210.84 บาท และ 322.20 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.31 ร้อยละ 8.44 และร้อยละ 2.25 ตามลำดับ พบว่าสมาชิกทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนของรายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคค่อนข้างสูง และสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีรายจ่ายเพื่อลงทุนในกิจการเดิม และรายจ่ายเพื่อชำระหนี้ นอกกรอบสูงกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระจะกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ นอกกรอบมาลงทุนในกิจการเดิม ซึ่งพฤติกรรมการใช้จ่ายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ที่ลดลง และทำให้กลุ่มที่ค้างชำระมียอดเงินกู้ค้างชำระสูงกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ

ส่วนรายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย ปรากฏว่ากลุ่มที่ชำระปกติมีค่าเฉลี่ยรายจ่ายมากกว่ากลุ่มที่ค้างชำระ กล่าวคือ กลุ่มที่ชำระปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,454.45 บาทคิดเป็นร้อยละ 17.11 ของ

รายจ่ายทั้งหมด ส่วนกลุ่มที่ค้างชำระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,127.83 บาทคิดเป็นร้อยละ 12.22 ของรายจ่ายทั้งหมด สอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมผู้บริโภค คือกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้มากมักจะบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย (Luxury Good) มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อย

สำหรับรายจ่ายเหตุจำเป็น พบว่าสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีค่าเฉลี่ยรายจ่ายมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ นั่นคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,216.81 บาท และ 1,629.33 บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.73 และร้อยละ 11.36 ของรายจ่ายทั้งหมด ตามลำดับ รายจ่ายเหตุจำเป็นส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายที่เกี่ยวกับการชำระเงินกู้สถาบันการเงินอื่น เช่น ธ.ก.ส ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ส่วนรายจ่ายที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พบว่าสมาชิกธนาคารประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน จึงใช้บริการของรัฐในการรักษาพยาบาล เช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค บัตรประกันสังคม สำหรับรายจ่ายเหตุจำเป็นเกี่ยวกับค่าเล่าเรียนบุตรก็เช่นกัน ในระดับการศึกษาภาคบังคับ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษา รัฐบาลให้การอุดหนุนค่าเล่าเรียน ส่วนรายจ่ายภาษีสังคม ได้แก่ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ และรายจ่ายอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ค่าจ้างเลี้ยงลูก มีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน

ในส่วนการฝากออม พบว่าสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติมีค่าเฉลี่ยการฝากออมมากกว่า กลุ่มที่ค้างชำระ นั่นคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,540.38 บาท และ 1,127.27 บาท ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ของครัวเรือนสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติมากกว่ากลุ่มที่ค้างชำระ จึงส่งผลให้การฝากออมสูงกว่าด้วย อาจกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีการฝากออมสูงจะเกิดหนี้ค้างชำระน้อยกว่า สมาชิกที่มีการฝากออมน้อย เพราะมีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้สูงกว่าด้วย

ตารางที่ 4.6 พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน

ประเภทของรายจ่าย	กลุ่มที่ค้างชำระ		กลุ่มที่ชำระปกติ	
	บาท/ครัวเรือน/เดือน	ร้อยละ	บาท/ครัวเรือน/เดือน	ร้อยละ
- รายจ่ายอุปโภคบริโภค	6,827.50	39.20	6,500.33	45.31
- รายจ่ายลงทุนในกิจการเดิม	2,449.55	14.60	1,210.84	8.44
- รายจ่ายชำระหนี้ในระบบ	2,027.28	11.64	322.20	2.25
- รายจ่ายเหตุจำเป็น	2,216.81	12.73	1,629.33	11.36
- รายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย	2,127.83	12.22	2,454.45	17.11
- รายจ่ายภาษีสังคม	598.86	3.44	637.83	4.44
- รายจ่ายอื่นๆ	40.90	0.24	51.12	0.36
- การฝากออม	1,127.27	6.47	1,540.38	10.74
รวม	17,416.00	100.00	14,346.48	100.00

4.3 ปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน

ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 4.7)

จากการศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ ของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกธนาคาร กลุ่มที่ค้างชำระ พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ตอบว่าที่ต้องค้างชำระเพราะมีรายได้ลดลง ทำให้ไม่มีเงินมาชำระคืนเงินกู้ เช่น สมาชิกที่ประกอบอาชีพค้าขาย จำหน่ายสินค้าได้น้อยลง สาเหตุเนื่องจากต้นทุนสูงขึ้น ราคาน้ำมันซึ่งเกี่ยวข้องกับการขนส่งเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ต้องปรับราคาสินค้าสูงตาม ลูกค้าจึงมาซื้อสินค้าได้น้อยลง มีผลให้รายได้รวมลดลง รองลงมาตอบว่ามีหนี้หลายแหล่ง ทำให้หมุนเงินไม่ทันคิดเป็นร้อยละ 45.45 ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่พบมาก เพราะสมาชิกไม่มีวินัยทางการเงิน นั่นคือ พடுத்தกรรมกู้เงินจากแหล่งหนึ่งเพื่อไปชำระเงินกู้อีกแหล่งหนึ่ง นอกจากนี้ตอบว่าเกิดจากสาเหตุจากการเปลี่ยนอาชีพของสมาชิก หรือเลิกอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 22.73 ส่วนสาเหตุที่เกิดจากการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ และสมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ คิดเป็นร้อยละ 6.82 และร้อยละ 2.27 ตามลำดับ ที่เหลือเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 15.90 เช่น สมาชิกในครอบครัวไม่สบาย ประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น

ตารางที่ 4.7 ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน

ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ *	จำนวน (n= 44)	ร้อยละ
- ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์	3	6.82
- มีหนี้หลายแหล่ง หมุนเงินไม่ทัน	20	45.45
- รายได้ของสมาชิกลดลง	33	75.00
- การเปลี่ยนอาชีพหรือเลิกอาชีพ	10	22.73
- สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ	1	2.27
- อื่นๆ	7	15.90

หมายเหตุ * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกธนาคารประชาชนกลุ่มที่ค้างชำระกับกลุ่มที่ชำระปกติ

จากผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายในกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.8)

1) ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายเพื่อลงทุนในกิจการเดิม ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า สมาชิกที่เพิ่งเริ่ม

ต้นทุนหรือต้องการขยายกิจการจะมีรายจ่ายเพื่อการลงทุนในกิจการสูง เช่น ซื้อสินค้าเข้าร้านลงทุนในอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ รวมถึงค่าเช่าหรือค่าเช่าร้าน เป็นต้น ส่งผลให้สมาชิกไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ธนาคารได้ และเป็นลูกค้าค้างชำระในที่สุด

2) ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายเพื่อชำระหนี้ในระบบ ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า สมาชิกที่กู้เงินในระบบ จะมีภาระในการผ่อนชำระหนี้ในระบบเป็นเงินจำนวนมาก เพราะอัตราดอกเบี้ยสูง ส่งผลให้ไม่สามารถผ่อนชำระหนี้ของธนาคารได้ จึงกลายเป็นลูกค้าค้างชำระธนาคารในที่สุด

3) ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายเพื่อเหตุจำเป็น ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าสมาชิกที่มีรายจ่ายเกี่ยวกับเหตุจำเป็น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร และค่าผ่อนชำระเงินกู้สถาบันการเงินอื่นจำนวนมาก มีผลให้สมาชิกไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ให้ธนาคารได้

4) ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายอุปโภคบริโภค ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ชำระปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

5) ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ชำระปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

6) ค่าเฉลี่ยในการฝากออม ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ชำระปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกธนาคารกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ

ค่าเฉลี่ยรายจ่ายแต่ละประเภท (บาท)	กลุ่มที่ ค้างชำระ	กลุ่มที่ ชำระปกติ	ค่าสถิติ t	ระดับนัยสำคัญ (ทดสอบแบบหางเดียว)
- รายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค	6,827.50	6,500.33	1.059	NS
- รายจ่ายเพื่อลงทุนในกิจการเดิม	2,449.55	1,210.84	2.787	**
- รายจ่ายเพื่อชำระหนี้ในระบบ	2,027.28	322.20	3.573	**
- รายจ่ายเพื่อเหตุจำเป็น	2,216.81	1,629.33	1.856	*
- รายจ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย	2,127.83	2,454.45	-0.786	NS
- การฝากออม	1,127.27	1,540.38	-0.979	NS

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

NS หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน: กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาสตูล มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน และเปรียบเทียบการใช้จ่ายแต่ละประเภทของสมาชิกกลุ่มที่ค้ำชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ รวมถึงศึกษาปัญหา และสาเหตุหนี้ค้ำชำระของสมาชิกธนาคารประชาชน ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการธนาคาร ประชาชนของธนาคารออมสินสาขาสตูล ภายใต้อำนาจของการศึกษาที่ผู้วิจัย ประสบ รวมทั้งเสนอหัวข้อวิจัย หรือประเด็นที่นักวิจัยควรให้ความสำคัญในการศึกษาต่อไป ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

1) ลักษณะทางสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน

สมาชิกธนาคารประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 39 ปี ซึ่งตรงกับเงื่อนไขของธนาคารที่ระบุ ผู้กู้ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ สถานภาพส่วนใหญ่สมรส แต่ในกลุ่มที่ค้ำชำระ สมาชิกที่มีสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้าง มีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ ซึ่งสมาชิกที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้างจะเป็นผู้หารายได้เพียงคนเดียวในครอบครัว แต่ต้องเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด รายได้จึงอาจจะไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดหนี้ค้ำชำระ สำหรับการนับถือศาสนาของสมาชิกธนาคารประชาชน พบว่าสมาชิกกลุ่มตัวอย่างแม้ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตาม เมื่อมีปัญหาค่าใช้จ่ายก็จะพึ่งพาบริการของธนาคารประชาชน เช่นเดียวกัน

ส่วนภูมิลำเนาของสมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นคนจังหวัดสตูลโดยกำเนิด แต่สมาชิกในกลุ่มที่ค้ำชำระส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิม เป็นคนต่างจังหวัด เช่น นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา จึงเป็นข้อสังเกตได้ว่า สมาชิกที่มีภูมิลำเนาไม่เป็นหลักแหล่ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดหนี้ค้ำชำระ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พินาย นวนสี (2545) พบว่าปัญหาหนี้ค้ำชำระที่สำคัญที่สุดของสินเชื่อธนาคารประชาชน คือ การย้ายที่อยู่อาศัยของผู้กู้ และการให้ข้อมูลของผู้กู้ไม่ตรงความจริง ส่วนสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสตูล ส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง ส่วนสมาชิกที่เป็นคนต่างจังหวัดก็จะเช่าบ้านเพื่อประกอบอาชีพ และเป็นที่พักอาศัยด้วย สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.06 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ซึ่งอยู่ในวัยกำลังศึกษาเฉลี่ยครอบครัวละ 1.29 คน ส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการ

ศึกษาภาคบังคับ และได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล ทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาจึงต่ำกว่าระดับการศึกษาอื่น

ลักษณะทางสังคมของสมาชิกที่แตกต่างกัน เช่น สถานภาพ จำนวนบุตรที่กำลังศึกษา และระดับการศึกษาของบุตร อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระได้เช่นกัน

2) ลักษณะทางเศรษฐกิจของสมาชิกธนาคารประชาชน

อาชีพหลักของสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการธนาคารประชาชนที่เน้นกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า หาบเร่ แผงลอย ซึ่งกลุ่มลูกค้าดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำได้ ด้านอาชีพเสริมมีจำนวนสมาชิกไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนตัวอย่างสมาชิกทั้งหมด ที่มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติ มีอาชีพเสริม ได้แก่ สวนยางพารา สวนผลไม้ และทำประมง สำหรับอาชีพของคู่สมรสของสมาชิก พบว่ามีอาชีพรับจ้างหรือบริการ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคู่สมรสที่มีอาชีพ รับราชการ พบว่าคู่สมรสของสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติมีอาชีพรับราชการ คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มดังกล่าวไม่ค้างชำระเงินกู้ เพราะสามารถเบิกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ ได้ เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยของครัวเรือน พบว่าสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนน้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ ด้านทรัพย์สินภายในครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในครอบครัว เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องเสียง และเครื่องประดับหรือทองรูปพรรณ แต่ที่น่าสนใจคือ สมาชิกส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ โทรศัพท์มือถือตามมาด้วย จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกได้

3) โครงสร้างหนี้สินของสมาชิกธนาคารประชาชน

นอกเหนือจากหนี้ของธนาคารประชาชน พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้ โดยสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีสัดส่วนการเป็นหนี้มากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ แหล่งเงินกู้ที่สมาชิกใช้บริการ พบว่าสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระใช้บริการเงินกู้จากแหล่งเงินกู้นอกระบบ คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าสมาชิกกลุ่มที่ชำระปกติ ได้แก่ พ่อค้านายทุน ส่วนแหล่งเงินกู้ในระบบที่สมาชิกส่วนใหญ่ใช้บริการคือ บริษัทเอกชนที่ให้บริการเงินกู้ ซึ่งได้รับความนิยมมากในกลุ่มคนระดับล่าง เช่น บริษัทอออน บริษัทอชีบาย บริษัทขายรถจักรยานยนต์ เป็นต้น ส่วนใหญ่รูปแบบที่สมาชิกใช้บริการคือ การซื้อสินค้าด้วยเงินเชื่อ โดยผ่อนชำระให้กับบริษัทดังกล่าว ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มคนระดับล่าง รวมถึงสมาชิกธนาคารประชาชนให้เป็นหนี้ ซึ่งหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในอนาคต

แหล่งเงินกู้ในระบบที่น่าสนใจอีกแหล่งหนึ่ง คือ กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้แหล่งใหม่ที่รัฐบาล นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนระดับรากหญ้า

พบว่า สมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระใช้บริการ กู้เงินกองทุนหมู่บ้านมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ จากการสอบถามสมาชิกกลุ่มดังกล่าว พบว่าสมาชิกบางรายก็ค้างชำระเงินกู้กองทุนหมู่บ้านเช่นกัน ดังนั้นจึงรัฐบาลควรจะเข้ามาดูแล และแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันมีปัญหามาก

ในส่วนประเภทของบริการธนาคารออมสินที่สมาชิกเคยใช้บริการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกทั้งหมดเคยใช้บริการด้านเงินฝากของธนาคารออมสิน แต่ด้านสินเชื่อมีสัดส่วนน้อยมากที่เคยกู้เงินสินเชื่อของธนาคาร สำหรับบริการธนาคารประชาชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกส่วนใหญ่กู้เงินมากกว่า 1 ครั้ง โดยมีเงินกู้เฉลี่ย 28,000 บาทต่อราย วัตถุประสงค์การกู้ส่วนใหญ่ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน

จากความแตกต่างของโครงสร้างหนี้สินในกลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติ น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ให้กับธนาคาร

4) การฝากออมของสมาชิกธนาคารประชาชน

การฝากออมของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ เนื่องจากมีรายได้น้อยกว่า และค่าใช้จ่ายสูงกว่าด้วย สำหรับแหล่งในการฝากเงินพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ใช้บริการฝากเงินกับธนาคารออมสิน แต่ที่น่าสนใจคือ สมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระส่วนใหญ่ นิยมฝากเงินในรูปแบบอื่น เช่น การเล่นแชร์ เนื่องจากสมาชิกเมื่อมีความจำเป็นต้องการใช้เงิน แต่ไม่สามารถกู้เงินจากแหล่งอื่นได้ ก็จะใช้การเล่นแชร์ เพราะสะดวก และไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน

5) พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน

พฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระและกลุ่มที่ชำระปกติ มีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยรายจ่ายลงทุนในกิจการเดิม และรายจ่ายชำระหนี้ในระบบ ของสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระมากกว่ากลุ่มที่ชำระปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ส่วนรายจ่ายเพื่อเหตุจำเป็นมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ นั่นคือสมาชิกกลุ่มที่ค้างชำระ เมื่อเริ่มต้นกิจการ หรือต้องการขยายกิจการจำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มดังกล่าวจะกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบ เพราะสะดวก และไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ กำธร ธรรมชาติ (2545) พบว่า ชาวนาส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบ ได้แก่ เพื่อนบ้าน เพราะไม่มีขั้นตอนมากรวมถึงไม่ต้องมีหลักประกันทางการเงิน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ ชูแสง (2544) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการใช้เงินกู้จาก ธ.ก.ส ของกลุ่มลูกค้าที่ค้างชำระ และกลุ่มลูกค้าที่ชำระปกติ มีความแตกต่างกันมาก คือเงินกู้ที่นำไปชำระหนี้ในระบบ ของกลุ่มลูกค้าที่ค้างชำระมากกว่ากลุ่มลูกค้าที่ชำระปกติ

สำหรับค่าเฉลี่ยรายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค รายจ่ายเพื่อสินค้าฟุ่มเฟือย และการฝากออม พบว่ากลุ่มที่ค้างชำระ และกลุ่มที่ชำระปกติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในการให้สินเชื่อโครงการธนาคารประชาชน ของธนาคารออมสินให้มีประสิทธิภาพ และให้ผลสำเร็จสูงสุดตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้ นั่นคือ การที่ลูกค้าซึ่งเป็นคนระดับรากหญ้า มีความมั่นคงในอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และธนาคารเองก็ได้รับการชำระคืนเงินกู้มากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

1) ระดับธุรกิจธนาคาร

นอกเหนือจากมาตรการต่าง ๆ ที่ธนาคารได้ดำเนินการอยู่แล้ว น่าจะมีแนวทางแก้ไขได้อีกหลายทาง ดังนี้

1.1) เนื่องจากสมาชิกธนาคารประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย จึงไม่มีเวลาที่จะนำเงินมาฝากธนาคารเพื่อตัดบัญชีชำระเงินกู้ และส่วนใหญ่พบว่าสมาชิกที่ค้างชำระจะไม่มีวินัยทางการเงิน ธนาคารควรแนะนำให้สมาชิกธนาคารประชาชน มีการรวมตัวเป็นกลุ่มประมาณ 3-5 คน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มดูแลซึ่งกันและกัน เช่น การค้ำประกันภายในกลุ่ม การรวบรวมเงินนำส่งชำระธนาคาร และการฝากเงินสัจจะของกลุ่ม กรณีผู้กู้รายใดภายในกลุ่มไม่สามารถส่งชำระหนี้ได้ ก็จะนำเงินสัจจะมาชำระแทน

1.2) การอนุมัติจำนวนเงินกู้ ควรเหมาะสมกับลักษณะอาชีพของผู้กู้ เพื่อป้องกันการนำเงินกู้ไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และควรติดตามการใช้เงินกู้ของผู้กู้ว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่

1.3) การส่งเสริมพัฒนาอาชีพของสมาชิก และแนะนำอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ใหม่ให้แก่สมาชิกธนาคารประชาชน โดยจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพแก่สมาชิก ร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

1.4) ควรมีมาตรการในการจูงใจให้สมาชิกนำเงินมาชำระเงินกู้ เช่น การมอบทุนการศึกษาให้บุตรของสมาชิก ที่มีประวัติการส่งชำระดี ไม่มีหนี้ค้าง ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรสมาชิกได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.5) ธนาคารควรมีระบบข้อมูลที่สามารถเชื่อมต่อกับองค์กรอื่น ๆ ที่มีข้อมูลของสมาชิก เพื่อป้องกันและสามารถติดตามหากเกิดกรณีที่สมาชิกค้างชำระ และหนีหนี้ที่ย้ายที่อยู่ใหม่ เช่น หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน องค์กรพัฒนาชุมชน เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลผู้กู้ได้ตลอดเวลา

2) ระดับนโยบายภาครัฐ

แม้ปัจจุบันรัฐบาลจะมีนโยบายและมาตรการการช่วยเหลือประชาชนระดับล่าง หรือที่เรียกว่า ระดับรากหญ้า โดยการดำเนินนโยบายเพิ่มการบริโภคผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น การตั้งกองทุนหมู่บ้าน การพักชำระหนี้ โครงการธนาคารประชาชน และโครงการเอื้ออาทรต่าง ๆ หาก

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนไม่ก่อให้เกิดรายได้คืนมา จะทำให้ประชาชนเป็นหนี้เพิ่ม ดังนั้น ก่อนที่รัฐบาลจะออกนโยบายลักษณะเช่นนี้ ควรมีการเตรียมความพร้อม โดยการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าวก่อนจะดำเนินการ

5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ข้อจำกัดการวิจัย

ในการรวบรวมข้อมูล โดยการออกแบบสอบถามนั้น จำนวนประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกโครงการธนาคารประชาชน ของธนาคารออมสินสาขาสตูล ซึ่งได้รับเงินกู้แล้ว จำนวน 200 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ชำระปกติ จำนวน 156 ราย และกลุ่มที่ค้างชำระจำนวน 44 ราย โดยพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ อำเภอเมืองสตุล อำเภอกวนโดน และอำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตุล ซึ่งปัญหาของการวิจัยที่พบ คือ ระยะทางระหว่างธนาคารกับบ้านของสมาชิกธนาคารประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างอยู่ห่างไกล เช่น อำเภอกวนกาหลง อยู่ห่างจากธนาคารประมาณ 50 กิโลเมตร จึงต้องใช้ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างนาน โดยเฉพาะกลุ่มที่ค้างชำระที่ผู้วิจัยต้องสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกราย สมาชิกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพ่อค้า แม่ค้า และลูกจ้างหน่วยงาน ๆ จะไม่มีการจดบันทึกข้อมูลไว้ เช่น รายรับ รายจ่าย และข้อมูลการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ แต่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนี้ที่มีอยู่กับธนาคารออมสิน ปริมาณการชำระคืนเงินกู้ที่เป็นตัวเลขจริง มีอยู่ที่ธนาคารออมสินแล้ว

2) งานวิจัยที่น่าจะดำเนินการต่อไป

เนื่องจากโครงการธนาคารประชาชนเป็นโครงการ ซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้ธนาคารออมสินดำเนินการ เพื่อให้โครงการดังกล่าวเกิดประโยชน์ ต่อประชาชนทั่วไป และธนาคารเอง ไม่มีความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อ ดังนั้นเรื่องที่น่าสนใจจะทำการวิจัยต่อไป คือ การศึกษาถึงการประเมินความสำเร็จของโครงการธนาคารประชาชน เพื่อให้ทราบถึงระดับของความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของธนาคารประชาชน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาโครงการธนาคารประชาชนให้มีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กำธร ธรรมชาติ. 2545. ภาวะหนี้สินของชาวนาที่เป็นลูกค้า ช.ก.ส. ในอำเภอสตึงพระ จังหวัดสงขลา. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ถนัด ดันสกุล. 2541. วิกฤตการณ์การเงินของประเทศไทย พ.ศ.2540 และแนวทางแก้ไข: ศึกษากรณี ของเงินให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทีปรัตน์ วัชรางกูร. 2547. “โครงการธนาคารประชาชน” เศรษฐกิจและสังคม. 41 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2547): 27-32.
- ธนวรรณ พลวิชัย. 2548. หนี้ครัวเรือนน่าห่วงเพียงใด. [ออนไลน์]. URL: <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2005q2/article2005june03p13.htm> [ค้นวันที่4 กรกฎาคม 2548]
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิจัยวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- พิมาย นวนสี. 2545. การควบคุมคุณภาพสินเชื่อธนาคารประชาชน กรณีศึกษา ธนาคารออมสิน ภาค 14. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภัทรจิตร วาณิชภัทรกุล. 2543. การบริหารสินเชื่อของธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) หลังจาก การควบรวมกิจการ. สงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มานพ ชูแสง. 2544. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้เงินที่มีผลต่อการชำระคืน ช.ก.ส. ของ ชาวสวนกาแฟในจังหวัดชุมพร. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ยุคนธร โลหะนวกุล. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มธนาคารประชาชน กรณีศึกษา: ธนาคารออมสินสาขาพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัศมี สว่างพล. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใน อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา. สงขลา: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิเศษ วรรณชาติ. 2545. ความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารประชาชนที่มีต่อนโยบายโครงการธนาคารประชาชน กรณีศึกษา: ธนาคารออมสินสาขาสงขลา. สงขลา: ภาคนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- วิศาล โสภางค์. 2547. ภาพยนตร์สั้นของครัวเรือนเกษตรกรในนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้
กิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. สงขลา: สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขล
านครินทร์.
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. 2548. เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาวิธีวิจัยทางธุรกิจเกษตร.
ภาควิชาธุรกิจเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2548. รายงานครัวเรือนกรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ
ปี 2547. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2547. หนี้ครัวเรือน คนไทยพุ่ง 3 ปี ทะลุหลักแสนบาท. [ออนไลน์].
URL: <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2004q3/article2004sep20p3.htm> [ค้น วันที่
25 มิถุนายน 2548]
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2546. หนี้สินของครัวเรือนเกษตร. [ออนไลน์]. URL:
http://www.service.nso.go.th/nso/r.jsp?f=file_upload/88.pdf [ค้น วันที่ 25 กรกฎาคม
2548]
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. 2548. ระวังเงินออม หนี้ครัวเรือน ค่าเตือนของพอล กรูแมน. [ออนไลน์].
URL: <http://nidambe11.net/ekonomiz/2005q2/article2005may20p9.htm>. [ค้น วันที่ 13
พฤศจิกายน 2548]
- ธนาคารออมสิน. 2548 รายงานสินเชื่อธนาคารประชาชน ประจำเดือน มกราคม 2548. สตูล

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

แบบสอบถาม

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน

: กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาสตูล

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน

ส่วนที่ 2 รายได้และพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน

ส่วนที่ 3 หนี้สินของครัวเรือนสมาชิกธนาคารประชาชนต่อธนาคารออมสิน

QNN

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมของสมาชิกธนาคารประชาชน

- | | | |
|---------------------------------------|---|------|
| 1. อายุ | ปี | GI01 |
| 2. เพศ | ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง | GI02 |
| 3. สถานภาพ | ☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส ☐ 3) หม้าย/หย่าร้าง | GI03 |
| 4. ศาสนา | ☐ 1) พุทธ ☐ 2) อิสลาม ☐ 3) คริสต์ ☐ 4) อื่น ๆ ระบุ..... | GI04 |
| 5. ภูมิลำเนาเดิมของสมาชิกธนาคาร | ☐ 1) ในจังหวัดสตูล ☐ 2) ในภาคใต้ (ไม่ใช่จังหวัดสตูล) ☐ 3) ภาคอื่น ๆ | GI05 |
| 6. ระยะเวลาที่อาศัยในจังหวัดสตูล..... | ปี | GI06 |

7. ระดับการศึกษา

GI07

- | | |
|---|--|
| ☐ 1) ไม่ได้รับการศึกษา | ☐ 2) ประถมศึกษา |
| ☐ 3) มัธยมปีที่ 3 | ☐ 4) มัธยมปีที่ 6 |
| ☐ 5) ปวช. / ปวส. | ☐ 6) ปริญญาตรี |
| ☐ 7) สูงกว่าปริญญาตรี | |

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

GI08

1) จำนวนบุตรที่กำลังศึกษา.....คน

GI09

2) ระดับการศึกษาของบุตรที่กำลังศึกษา

- | | | |
|---|--------------|------|
| ☐ 1) อนุบาล | จำนวน.....คน | GI10 |
| ☐ 2) ประถมศึกษา | จำนวน.....คน | GI11 |
| ☐ 3) มัธยมศึกษา | จำนวน.....คน | GI12 |
| ☐ 4) ปวช. / ปวส. | จำนวน.....คน | GI13 |
| ☐ 5) ปริญญาตรี | จำนวน.....คน | GI14 |

9. ลักษณะอาชีพ

1) ลักษณะอาชีพหลักของสมาชิกธนาคารประชาชน

GI15

- | | |
|---|--|
| ☐ 1) เกษตรกรรม | ☐ 2) ธุรกิจส่วนตัว/ก่อสร้าง |
| ☐ 3) ค้าขาย | ☐ 4) รับจ้าง/บริการ |
| ☐ 5) อุตสาหกรรมในครัวเรือน | ☐ 6) รับราชการ |
| ☐ 7) อื่น ๆ (ระบุ.....) | |

2) ระยะเวลาในการประกอบอาชีพหลัก.....ปี

GI16

3) ลักษณะอาชีพเสริมของสมาชิกธนาคารประชาชน

GI17

- | | |
|---|--|
| ☐ 1) เกษตรกรรม | ☐ 2) ธุรกิจส่วนตัว/ก่อสร้าง |
| ☐ 3) ค้าขาย | ☐ 4) รับจ้าง/บริการ |
| ☐ 5) อุตสาหกรรมในครัวเรือน | ☐ 6) รับราชการ |
| ☐ 7) อื่น ๆ (ระบุ.....) | |

4) ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม.....ปี

GI18

5) ลักษณะอาชีพของกลุ่มสมรส

GI19

- | | |
|---|--|
| ☐ 1) เกษตรกรรม | ☐ 2) ธุรกิจส่วนตัว/ก่อสร้าง |
| ☐ 3) ค้าขาย | ☐ 4) รับจ้าง/บริการ |
| ☐ 5) อุตสาหกรรมในครัวเรือน | ☐ 6) รับราชการ |
| ☐ 7) อื่น ๆ (ระบุ.....) | |

10. ลักษณะของที่อยู่อาศัย

GI20

- | | |
|--|--|
| ☐ 1) ห้องแถว | ☐ 2) อาคารพาณิชย์ |
| ☐ 3) อพาร์ทเมนต์/แฟลต | ☐ 4) บ้านเดี่ยว |
| ☐ 5) อื่น ๆ (ระบุ.....) | |

10.1 กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย

GI21

- | | |
|-------------------------------------|--|
| ☐ 1) เจ้าของ | ☐ 2) เช่าซื้อ |
| ☐ 3) เช่า | ☐ 4) อื่น ๆ (ระบุ.....) |

11. ท่านมีทรัพย์สินภายในครัวเรือนอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|--|------|
| ☐ 1) รถยนต์ | GI22 |
| ☐ 2) รถจักรยานยนต์ | GI23 |
| ☐ 3) รถจักรยาน | GI24 |
| ☐ 4) โทรทัศน์ | GI25 |
| ☐ 5) เครื่องเสียง/เครื่องเล่นวีซีดี | GI26 |
| ☐ 6) เครื่องปรับอากาศ | GI27 |
| ☐ 7) ตู้เย็น | GI28 |
| ☐ 8) โทรศัพท์มือถือ | GI29 |
| ☐ 9) เครื่องประดับ/ทองรูปพรรณ | GI30 |
| ☐ 10) อื่นๆ (ระบุ.....) | GI31 |

ส่วนที่ 2 รายได้และพฤติกรรมการใช้จ่ายของสมาชิกธนาคารประชาชน

1. รายได้รวมของครัวเรือน เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน RI01

2. แหล่งที่มาของรายได้
 - 1) รายได้ของสมาชิกธนาคารประชาชน เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน RI02
 - 2) รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน RI03
 - 3) รายได้จากอาชีพเสริม เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน RI04

3. ลักษณะโครงสร้างหนี้สินของครัวเรือน
 - 3.1 หนี้ในระบบ
 - ☐ 1) ธนาคารออมสิน LI01
 - ☐ 2) ธนาคารพาณิชย์ LI02
 - ☐ 3) สหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์ LI03
 - ☐ 4) กองทุนหมู่บ้าน LI04
 - ☐ 5) บริษัทเอกชนให้บริการเงินกู้ LI05
 - ☐ 6) อื่น ๆ (ระบุ.....) LI06
 - 3.2 หนี้นอกระบบ
 - ☐ 1) พ่อค้านายทุน LX01
 - ☐ 2) ญาติพี่น้อง LX02
 - ☐ 3) เพื่อนบ้าน LX03
 - ☐ 4) อื่น ๆ (ระบุ.....) LX04

4. ประเภทค่าใช้จ่ายของครัวเรือน
 - 4.1 รายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค
 - 1) รายจ่ายในการบริโภค เช่น ค่าอาหาร เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน EH01
 - 2) รายจ่ายเพื่อการอุปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ของใช้จำเป็น
ได้แก่ สบู่ ยาสีฟัน เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน EH02
 - 3) ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าซื้อ เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน EH03
 - 4) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าบุหรื เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน EH04

4.2 รายจ่ายเพื่อการลงทุนในกิจการเดิม

1) ซื้อสินค้าเข้าร้านเพิ่ม	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EI01
2) ขยายกิจการเดิมเพิ่มเติม	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EI02
3) ค่าเช่าร้าน/ค่าเช่าแผง	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EI03

4.3 รายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ในระบบ

1) ชำระหนี้พื่อกำนายทุน	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EX01
2) ชำระหนี้ญาติพี่น้อง	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EX02
3) ชำระหนี้เพื่อนบ้าน	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EX03
4) ชำระหนี้อื่น ๆ เช่น ดอกเบี้ยเช่า	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EX04

4.4 รายจ่ายเพื่อเหตุจำเป็น

1) ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษานบุตร	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EE01
2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาพยาบาล	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EE02
3) ค่าใช้จ่ายเพื่อเหตุจำเป็นอื่น ๆ เช่น ชำระเงินกู้สถาบันการเงินอื่น		
ค่าดอกเบี้ยคคิความ	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EE03

4.5 รายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย

1) ค่าบริการโทรศัพท์มือถือ/ ค่าบัตรโทรศัพท์	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EU01
2) ค่าผ่อนรถยนต์/ รถจักรยานยนต์	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EU02
3) ค่าผ่อนเครื่องใช้ไฟฟ้า/เฟอร์นิเจอร์/ เครื่องประดับ	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EU03

4.6 รายจ่ายภาษีสังคม

1) งานแต่งงาน	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	ET01
2) งานบวช	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	ET02
3) งานศพ	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	ET03
4) อื่น ๆ (ระบุ.....)	เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	ET04

4.7 รายจ่ายอื่น ๆ (ระบุ.....)

เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน	EC01
--------------------------	------

5. การฝากออม

- | | | |
|--|--------------------------|------|
| 1) ฝากออมที่ ธนาคารออมสิน | เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน | ES01 |
| 2) ฝากออมที่ ธนาคารพาณิชย์ | เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน | ES02 |
| 3) ฝากออมที่ สหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์ | เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน | ES03 |
| 4) ฝากออมในรูปแบบอื่น เช่น การเล่นแชร์ | เป็นเงิน.....บาทต่อเดือน | ES04 |

ส่วนที่ 3 หนี้สินของครัวเรือนสมาชิกธนาคารประชาชนต่อธนาคารออมสิน

1. ท่านเคยใช้บริการประเภทใดของธนาคารออมสิน

- | | |
|---|------|
| ☐ 1) ด้านเงินฝาก | LP01 |
| ☐ 2) ด้านสินเชื่อ (ให้ตอบคำถามข้อ 1.1) | LP02 |

1.1 ประเภทสินเชื่อของธนาคารออมสินที่ท่านเคยใช้บริการ

- | | |
|---|------|
| 1) สินเชื่อเคหะ | LP03 |
| จำนวนเงินกู้.....บาท | |
| ชำระงวดละ.....บาทต่อเดือน | |
| 2) สินเชื่อเอนกประสงค์ (สินเชื่อไทรทอง สินเชื่อห้องแถว) | LP04 |
| จำนวนเงินกู้.....บาท | |
| ชำระงวดละ.....บาทต่อเดือน | |

2. การใช้บริการสินเชื่อธนาคารประชาชน

LP05

ระยะเวลาที่ใช้บริการ.....ปี จำนวนครั้งที่กู้.....ครั้ง
 จำนวนเงินกู้ครั้งล่าสุด.....บาท กู้เมื่อปี พ.ศ.....
 ชำระงวดละ.....บาทต่อเดือน

3. วัตถุประสงค์การกู้สินเชื่อธนาคารประชาชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|---|------|
| ☐ ลงทุนในกิจการเดิม | LP06 |
| ☐ ลงทุนในกิจการใหม่ | LP07 |
| ☐ เพื่ออุปโภคบริโภค | LP08 |
| ☐ ชำระหนี้ในระบบ | LP09 |
| ☐ เงินทุนหมุนเวียน | LP10 |
| ☐ อื่น ๆ (ระบุ.....) | LP11 |

4. ท่านมีหนี้ค้างชำระสินเชื่อบริษัทประชาชนหรือไม่

- | | |
|---|------|
| ☐ 1) ไม่มี | LP12 |
| ☐ 2) มี (ให้ตอบคำถามข้อ 4.1) | LP13 |

จำนวนงวดค้างชำระ งวด เป็นเงิน..... บาท

4.1 ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|--|------|
| ☐ 1) ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ | LP14 |
| ☐ 2) มีหนี้หลายแหล่ง หมุนเงินไม่ทัน | LP15 |
| ☐ 3) รายได้ของสมาชิกต่ำลง | LP16 |
| ☐ 4) การเปลี่ยนอาชีพหรือการเลิกอาชีพของสมาชิก | LP17 |
| ☐ 5) สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารประชาชน | LP18 |
| ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ..... | LP19 |



ภาคผนวกที่ 2

โครงการธนาคารประชาชน

1. ความเป็นมา

จากนโยบายของรัฐบาล ที่มอบหมายให้ธนาคารออมสินจัดให้มีการให้บริการทางการเงิน ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทั่วไป ที่ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย และยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการให้บริการทางการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้เต็มรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านการออมทรัพย์ที่ให้ความมั่นคงปลอดภัย มีผลประโยชน์ตอบแทนตามสมควร และบริการด้านสินเชื่อที่มีเงื่อนไขไม่ยุ่งยากซับซ้อน ในวงเงินที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และเป็นการเสริมสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจของประเทศให้มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

ธนาคารออมสินจึงได้เปิดให้บริการทางการเงิน เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนทั่วไป ที่ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยได้เต็มรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ชื่อ “โครงการธนาคารประชาชน” พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข ในการให้บริการ โครงการธนาคารประชาชน ให้สอดคล้องกับแนวทางตามนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้ธนาคารออมสินยังได้จัดให้มีบริการให้การฝึกอบรม ตลอดจนการให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และแนะนำด้านอาชีพให้แก่สมาชิก ซึ่งธนาคารออมสินได้นำโครงการธนาคารประชาชน เสนอกระทรวงการคลัง และต่อมากระทรวงการคลังได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2544 และเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2544

2. วัตถุประสงค์

ธนาคารออมสิน ได้เปิดให้บริการโครงการธนาคารประชาชนอย่างเป็นทางการ และเป็นให้บริการอย่างเต็มรูปแบบทุกสาขาทั่วประเทศ ในวันที่ 25 มิถุนายน 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขในการให้บริการ ดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบในหมู่สมาชิก
- 2) เป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเงินที่เป็นปกติได้อย่างต่อเนื่อง
- 3) เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อันจะเป็นการเสริมสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ
- 4) พัฒนาอาชีพให้กับสมาชิกส่งเสริมให้สมาชิกมีงานทำ

5) ต้องการให้ผู้ประกอบการรายย่อย นำเงินกู้ธนาคารประชาชนไปใช้คืนเงินกู้ในระบบที่อัตราดอกเบี้ยแพง

3. กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ประชาชนทั่วไปที่ยังไม่สามารถใช้บริการทางการเงินในระบบ
- 2) ผู้ประกอบการรายย่อยทั่วไป
- 3) ผู้ที่สนใจประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ใหม่
- 4) ผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ

4. ธุรกรรมที่ให้บริการ

- 1) ด้านเงินฝาก สมาชิกสามารถใช้บริการด้านเงินฝากได้ทุกประเภทของธนาคาร
- 2) ด้านการพัฒนา ให้บริการฝึกอบรมเกี่ยวกับประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษาในการประกอบอาชีพ
- 3) ด้านสินเชื่อ สมาชิกของโครงการสามารถขอสินเชื่อเพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพได้

5. การสมัครเป็นสมาชิก ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นผู้ประกอบการรายย่อย หรือผู้มีรายได้ประจำอยู่แล้ว แต่มีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หรือผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระรายย่อย
- 2) มีถิ่นที่อยู่แน่นอนสามารถติดต่อได้โดยสะดวก

6. วิธีการสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ติดต่อขอรับใบสมัครที่ธนาคารออมสินได้ทุกสาขา กรอกข้อมูลในใบสมัครให้ครบถ้วนพร้อมแนบรูปถ่าย 1 นิ้ว จำนวน 2 รูป สำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านอย่างละ 1 ใบ ในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกนั้นสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิก ณ สาขาของธนาคารออมสินที่สามารถติดต่อได้สะดวก
- 2) เปิดบัญชีเงินฝากประเภทเผื่อเรียก ในชื่อของผู้สมัคร 1 บัญชี สำหรับจำนวนเงินฝากในบัญชี ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้สมัคร
- 3) ผู้สมัครสมาชิกแต่ละคนจะสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้เพียงสาขาเดียวเท่านั้น

7. คุณสมบัติของผู้กู้ มีดังนี้

- 1) เป็นสมาชิกโครงการธนาคารประชาชน
- 2) ฝากเงินอย่างสม่ำเสมอ
- 3) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี กรณีมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ยื่นกู้แทน
- 4) มีสถานประกอบการและที่อยู่อาศัยที่แน่นอนสามารถติดต่อได้

8. เงื่อนไขการให้สินเชื่อ

ธนาคารออมสินให้เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ หรือเพื่อชำระคืนเงินกู้ในระบบที่ให้ผู้กู้เพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพ หรือเพื่อความจำเป็นในการดำรงชีพ ตามวงเงินที่จำเป็นต้องใช้จริง และอยู่ในวิสัยที่ผู้กู้จะสามารถชำระคืนได้ โดยมีวงเงินกู้ดังนี้

- 1) วงเงินกู้ครั้งแรก ไม่เกินรายละ 30,000 บาท
- 2) วงเงินกู้ครั้งต่อไป ไม่เกินรายละ 50,000 บาท

ระยะเวลาการชำระเงินกู้ ผ่อนชำระเริ่มต้นพร้อมดอกเบี้ย ดังนี้

- 1) วงเงินกู้ไม่เกิน 15,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 13 งวด
- 2) วงเงินเกิน 15,000 บาท แต่ไม่เกิน 30,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 25 งวด
- 3) วงเงินกู้เกิน 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 37 งวด

9. อัตราดอกเบี้ย

ธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยแบบคงที่ร้อยละ 1 ต่อเดือน ซึ่งผู้กู้จะต้องผ่อนชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นงวดรายเดือน โดยหักจากบัญชีเงินฝากของสมาชิกหากสมาชิกรายใดไม่ชำระหนี้ตามกำหนด โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรธนาคารจะคิดค่าปรับจากเงินต้นของงวดนั้นในอัตราร้อยละ 1.50 ต่อเดือน

10. หลักประกัน

สามารถใช้หลักประกันประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนี้

- 1) กรณีที่ใช้บุคคลค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้
 - คุณสมบัติทั่วไป
 - ผู้ค้ำประกันต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 - ถิ่นที่อยู่อาศัยแน่นอนสามารถติดต่อได้

- ค้ำประกันผู้กู้ได้ไม่เกิน 2 คน
- ไม่เป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ประเภทอื่นของธนาคาร

คุณสมบัติเฉพาะ

- สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนค้ำประกัน ซึ่งเป็นสมาชิกในธนาคารออมสินสาขาเดียวกันกับผู้กู้จำนวน 2 คน

- ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานองค์การของรัฐ ซึ่งจะต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป หรือเทียบเท่าไม่ต่ำกว่านี้ หรือเงินเดือนไม่ต่ำกว่าระดับ 3 จำนวน 1 คน

- ผู้มีรายได้ประจำของบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน ซึ่งทำงานในองค์กรนั้นเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน

- ลูกค้ายืมฝากประเภทต่าง ๆ ของธนาคารออมสินที่ธนาคารให้ความเชื่อถือ

2) กรณีที่ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน สามารถใช้หลักประกันได้ทั้งอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นของผู้กู้หรือเป็นของบุคคลอื่นที่ยินยอมให้ค้ำประกัน ดังต่อไปนี้

- สมุดเงินฝากออมสิน และหรือสลากออมสินพิเศษ โดยเงินฝากในบัญชีต้องค้ำกับมูลหนี้

- สังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียน ได้แก่ รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ที่อยู่ในสภาพใช้งานได้ และได้ทำประกันภัยเรียบร้อยแล้ว โดยค้ำจนถึงอายุการใช้งานประกอบการพิจารณา

- อสังหาริมทรัพย์ ที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน มีสาธารณูปโภคตามความจำเป็นและทางสาธารณะซึ่งรถยนต์ผ่านเข้า-ออกได้สะดวก

11. การชำระคืนเงินกู้

ต้องชำระโดยวิธีหักบัญชีเงินฝาก

12. บริการพิเศษที่สมาชิกได้รับ

สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จะได้รับการประกันอุบัติเหตุตลอดระยะเวลาสัญญา โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เพิ่มเติม ดังนี้

- วงเงินกู้ไม่เกิน 30,000 บาท ได้รับการประกันอุบัติเหตุ ในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท
- วงเงินกู้เกิน 30,000 บาท ได้รับการประกันอุบัติเหตุ ในวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ — สกุล	นางรัชวรรณ แสงรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	27 กุมภาพันธ์ 2512
การศึกษา	บริหารธุรกิจเกษตร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ ปี 2535
ประวัติการทำงาน	ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาสะเคา ปี 2543 ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาสตุล ปี 2545 - ปัจจุบัน